

Załącznik nr 1
do Uchwały Nr 2/2017
Prezydium Polskiej Komisji Akredytacyjnej
z dnia 12 stycznia 2017 r.

RAPORT Z WIZYTACJI
(profil ogólnoakademicki)

dokonanej w dniach 8 – 9 kwietnia 2017 roku na kierunku

FINANSE I RACHUNKOWOŚĆ

prowadzonym

na Wydziale Ekonomiczno-Społecznym
Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu

Warszawa, 2017

Spis treści

1. Informacja o wizytacji i jej przebiegu	4
1.1. Skład zespołu oceniającego Polskiej Komisji Akredytacyjnej.....	4
1.2. Informacja o procesie oceny	4
2. Podstawowe informacje o programie kształcenia na ocenianym kierunku	5
3. Ogólna ocena spełnienia kryteriów oceny programowej	6
4. Szczegółowy opis spełnienia kryteriów oceny programowej.....	7
Kryterium 1. Koncepcja kształcenia i jej zgodność z misją oraz strategią uczelni.....	7
Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 1	7
Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron.....	10
Dobre praktyki	10
Zalecenia	11
Kryterium 2. Program kształcenia oraz możliwość osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia	11
Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 2.....	11
Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron.....	16
Zalecenia	17
Kryterium 3. Skuteczność wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia	17
Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 3.....	17
Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron.....	21
Dobre praktyki	21
Zalecenia	21
Kryterium 4. Kadra prowadząca proces kształcenia	22
Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 4.....	22
Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron.....	22
Dobre praktyki	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
Zalecenia	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
Kryterium 5. Współpraca z otoczeniem społeczno-gospodarczym w procesie kształcenia.....	23
Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 5.....	23
Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron.....	25
Dobre praktyki	25
Zalecenia	25
Kryterium 6. Umiędzynarodowienie procesu kształcenia	25
Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 6.....	25
Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron.....	26
Dobre praktyki	26
Zalecenia	26

Kryterium 7. Infrastruktura wykorzystywana w procesie kształcenia	26
Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 7.....	27
Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron.....	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
Dobre praktyki	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
Zalecenia	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
Kryterium 8. Opieka nad studentami oraz wsparcie w procesie uczenia się i osiągnięcia efektów kształcenia	28
Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 8.....	28
Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron.....	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
Dobre praktyki	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
Zalecenia	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
5. Ocena dostosowania się jednostki do zaleceń z ostatniej oceny PKA, w odniesieniu do wyników bieżącej oceny.....	30
Załączniki:	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
Załącznik nr 1. Podstawa prawna oceny jakości kształcenia	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
Załącznik nr 2. Szczegółowy harmonogram przeprowadzonej wizytacji uwzględniający podział zadań pomiędzy członków zespołu oceniającego	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
Załącznik nr 3. Ocena wybranych prac etapowych i dyplomowych	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
Załącznik nr 4. Wykaz nauczycieli akademickich, którzy mogą być zaliczeni do minimum kadrowego kierunku (spośród nauczycieli akademickich, którzy złożyli oświadczenie o wyrażeniu zgody na zaliczenie do minimum kadrowego)....	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
Załącznik nr 5. Wykaz nauczycieli akademickich, którzy nie mogą być zaliczeni do minimum kadrowego kierunku (spośród nauczycieli akademickich, którzy złożyli oświadczenie o wyrażeniu zgody na zaliczenie do minimum kadrowego)....	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
Załącznik nr 6. Wykaz modułów zajęć, których obsada zajęć jest nieprawidłowa	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
Załącznik nr 7. Informacja o hospitowanych zajęciach i ich ocena	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.

1. Informacja o wizytacji i jej przebiegu

1.1. Skład zespołu oceniającego Polskiej Komisji Akredytacyjnej

- przewodniczący: prof. dr hab. Marek Lisiński – członek PKA
- członkowie:
  - prof. dr hab. Tadeusz Kufel – członek PKA
  - prof. dr hab. Stefan Wrzosek - członek PKA
  - mgr Hanna Chrobak-Marszał – ekspert PKA ds. postępowania oceniającego
  - Adam Gajek – ekspert PKA ds. studenckich

1.2. Informacja o procesie oceny

Wizytacja na Wydziale Ekonomiczno-Społecznym Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu (UPP) na kierunku *finanse i rachunkowość* (FiR) odbyła się z inicjatywy Polskiej Komisji Akredytacyjnej w ramach harmonogramu prac określonych przez Komisję na rok akademicki 2016/2017. Wizytacja tego kierunku studiów odbyła się po raz drugi. Ostatnia ocena programowa na tym kierunku odbyła się w roku 2011 i zakończyła wydaniem oceny pozytywnej (Uchwała Nr 549/2011 z dnia 7 lipca 2011 roku).

Obecna wizytacja została przygotowana i przeprowadzona zgodnie z procedurą oceny obowiązującą w Polskiej Komisji Akredytacyjnej. Wizytacja ta została poprzedzona zapoznaniem się Zespołu Oceniającego z raportem samooceny przedłożonym przez Uczelnię oraz Raportem wstępnym dotyczącym oceny programowej na ocenianym kierunku studiów. Zespół Oceniający odbył także spotkanie organizacyjne w celu omówienia wykazu spraw wymagających wyjaśnienia z władzami Uczelni i ocenianej jednostki oraz ustalenia szczegółowego harmonogramu przebiegu wizytacji; dokonano także podziału zadań pomiędzy członków Zespołu. Natomiast raport Zespołu Oceniającego został opracowany na podstawie raportu samooceny oraz dokumentacji przedstawionej w toku wizytacji, hospitacji zajęć dydaktycznych, analizy losowo wybranych prac dyplomowych oraz zaliczeniowych, wizytacji bazy naukowo-dydaktycznej, a także spotkań i rozmów przeprowadzonych z Władzami Uczelni i Wydziału, pracownikami oraz studentami ocenianego kierunku, Samorządem Studenckim, pracownikiem Biura Karier, przedstawicielami Kół Naukowych, z osobami odpowiedzialnymi za wewnętrzny system zapewnienia jakości kształcenia, a także z interesariuszami zewnętrznymi, tj. przedstawicielami otoczenia społeczno-gospodarczego.

Przed zakończeniem wizyty dokonano wstępnych podsumowań, sformułowano uwagi i zalecenia, o których Przewodniczący Zespołu poinformował Władze Uczelni i Wydziału na spotkaniu podsumującym.

Podstawa prawna oceny została określona w Załączniku nr 1, a szczegółowy harmonogram przeprowadzonej wizytacji, uwzględniający podział zadań pomiędzy członków zespołu oceniającego, w Załączniku nr 2.

2. Podstawowe informacje o programie kształcenia na ocenianym kierunku

Nazwa kierunku studiów	Finanse i rachunkowość	
Poziom kształcenia (studia I stopnia/studia II stopnia/jednolite studia magisterskie)	Studia pierwszego stopnia	
Profil kształcenia	Ogólnoakademicki	
Forma studiów (stacjonarne/niestacjonarne)	Stacjonarne / niestacjonarne	
Nazwa obszaru kształcenia, do którego został przyporządkowany kierunek	Obszar nauk społecznych	
Dziedziny nauki/sztuki oraz dyscypliny naukowe/artystyczne, do których odnoszą się efekty kształcenia na ocenianym kierunku	Dziedzina nauk ekonomicznych: Dyscypliny: 1. Finanse, 2. Ekonomia.	
Liczba semestrów i liczba punktów ECTS przewidziana w planie studiów do uzyskania kwalifikacji odpowiadającej poziomowi kształcenia	6 semestrów 182 ECTS	
Specjalności realizowane w ramach kierunku studiów	Brak specjalności	
Tytuł zawodowy uzyskiwany przez absolwentów	Licencjat	
Liczba nauczycieli akademickich zaliczanych do minimum kadrowego		
	Studia stacjonarne	Studia niestacjonarne
Liczba studentów kierunku	308	162
Liczba godzin zajęć wymagających bezpośredniego udziału nauczycieli akademickich i studentów na studiach stacjonarnych	2316	1293

3. Ogólna ocena spełnienia kryteriów oceny programowej

Kryterium	Ocena stopnia spełnienia kryterium Wyróżniająca / W pełni / Zadawalająca/ Częściowa / Negatywna
Kryterium 1. Koncepcja kształcenia i jej zgodność z misją oraz strategią uczelni	W pełni
Kryterium 2. Program kształcenia oraz możliwość osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia	W pełni
Kryterium 3. Skuteczność wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia	W pełni
Kryterium 4. Kadra prowadząca proces kształcenia	W pełni
Kryterium 5. Współpraca z otoczeniem społeczno-gospodarczym w procesie kształcenia	W pełni
Kryterium 6. Umiędzynarodowienie procesu kształcenia	W pełni
Kryterium 7. Infrastruktura wykorzystywana w procesie kształcenia	W pełni
Kryterium 8. Opieka nad studentami oraz wsparcie w procesie uczenia się i osiągania efektów kształcenia	W pełni

Jeżeli argumenty przedstawione w odpowiedzi na raport z wizytacji lub wniosku o ponowne rozpatrzenie sprawy będą uzasadniały zmianę uprzednio sformułowanych ocen, raport powinien zostać uzupełniony. Należy, w odniesieniu do każdego z kryteriów w obrębie, którego ocena została zmieniona, wskazać dokumenty, przedstawić dodatkowe argumenty i informacje oraz syntetyczne wyjaśnienia przyczyn, które spowodowały zmianę, a ostateczną ocenę umieścić w tabeli 1.

.....

Kryterium	Ocena spełnienia kryterium ¹ Wyróżniająca / W pełni / Zadawalająca/ Częściowa
Uwaga: należy wymienić tylko te kryteria w odniesieniu, do których nastąpiła zmiana oceny	

4. Szczegółowy opis spełnienia kryteriów oceny programowej

Kryterium 1. Koncepcja kształcenia i jej zgodność z misją oraz strategią uczelni

1.1. Koncepcja kształcenia

1.2. Badania naukowe w dziedzinie / dziedzinach nauki / sztuki związanej / związanych z kierunkiem studiów

1.3. Efekty kształcenia

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 1

1.1.

Wizja koncepcji kształcenia i wynikająca z niej tożsamość kierunku *finanse i rachunkowość* zdeterminowana jest profilem uczelni przyrodniczej, która kształci kadry dla rolnictwa, leśnictwa, gospodarki żywnościowej i szeroko rozumianych obszarów wiejskich.

Koncepcję kształcenia określono w wyniku współpracy i konsultacji ze zróżnicowanymi grupami interesariuszy wewnętrznych (studenci, pracownicy) i zewnętrznych (absolwenci, pracodawcy, uczniowie szkół ponadgimnazjalnych). Ustalono, że musi ona zapewnić studentom osiągnięcie deklarowanych efektów kształcenia zgodnych z kanonem kształcenia na kierunku *finanse i rachunkowość*. Ponadto założono, że oryginalność tego kierunku będzie polegać na tym, że studenci, oprócz efektów z tego zakresu uzyskają dodatkową wiedzę, umiejętności i kompetencje społeczne dotyczące zagadnień zorientowanych na szeroko rozumiany agrobiznes i obszary wiejskie. Uznano, że takim odznaczającym się określoną specyfiką sektorem gospodarki jest sektor rolno-żywnościowy, który posiada również niebagatelne znaczenie w zakresie transferów finansowych z budżetu Unii Europejskiej (UE) - w ramach Wspólnej Polityki Rolnej (WPR).

Wartość dodana programu na kierunku *finanse i rachunkowość* (a jednocześnie jego nowatorstwo) polega również na właściwej równowadze w oferowaniu studentom z jednej strony wiedzy z zakresu kanonu tego kierunku, a z drugiej strony niszowych, unikatowych kompetencji zwiększających ich szanse na rynku pracy (poprzez znajomość specyfiki sektora rolno-żywnościowego).

Innowacyjność proponowanej koncepcji kształcenia polega także na jej holistycznym ujęciu – władze Wydziału i kadra realizująca zajęcia postrzegają kierunek studiów, jako całość. Każdy przedmiot i osiągnięte w nim wyniki są etapem przejściowym do kolejnych zajęć, ponadto podczas procesu kształcenia kładzie się nacisk na zrozumienie relacji zachodzących między studentami a nauczycielami, stałe zaangażowanie w proces ciągłego doskonalenia pracowników naukowo-dydaktycznych, konsekwentne i silne nastawienie całej kadry nauczycielskiej, na jakość czy zaangażowanie całej społeczności WE-S w poprawianie jakości nauczania.

Tak określona i realizowana obecnie koncepcja kształcenia oraz plany jej dalszego rozwoju były i są zgodne ze strategią rozwoju UPP, która zakłada, że „*kształcenie jest związane z badaniami naukowymi, których wyniki są transferowane do praktyki społeczno-gospodarczej i stanowią istotne wsparcie rozwoju gospodarki żywnościowej i obszarów wiejskich*”

Misja Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu wyznacza szczególnie bliską współpracę z sektorem rolno-żywnościowym, jako ważnym subsystemem gospodarki narodowej, dla którego konieczne jest kształcenie wysokokwalifikowanych kadr. Kierunek *finanse i rachunkowość* wpisuje się w tę misję. Wśród strategicznych działań, które określił Uniwersytet, kierunek *finanse i rachunkowość* realizuje:

- powiązanie programu nauczania i jego efektów z potrzebami gospodarki i życia społecznego, w szczególności gospodarki żywnościowej i obszarów wiejskich,

- współpracę z praktyką gospodarczą poprzez włączanie w proces dydaktyczny specjalistów z zakresu *finansów i rachunkowości*,
- rozwój postaw etycznych młodzieży studenckiej w odniesieniu do działalności biznesowej,
- zadania, których celem jest powiązanie treści nauczania z odpowiednimi standardami europejskimi (np. Międzynarodowe Standardy Rachunkowości).

Koncepcja kształcenia odpowiada także celom określonym w Strategii Rozwoju Wydziału Ekonomiczno-Społecznego na lata 2017-20. W niej stwierdza się, że „*W zakresie dydaktyki Wydział kształci specjalistów na kierunkach studiów z zakresu dziedzin nauk ekonomicznych i nauk społecznych na poziomie odpowiadającym europejskim i światowym standardom nauczania. Wykształcenie to jest uzupełniane unikatową wiedzą specjalizacyjną podnoszącą konkurencyjność absolwentów Wydziału na krajowym i europejskim rynku pracy... Misją Wydziału Ekonomiczno-Społecznego jest prowadzenie badań w dziedzinie nauk ekonomicznych, wzbogacanie wiedzy i wnoszenie nowych wartości do nauki, przy uwzględnieniu zachodzących zjawisk i procesów społeczno-gospodarczych. Wydział będzie prowadził badania wnoszące wkład do teorii nauk ekonomicznych, obejmujące zwłaszcza szeroko rozumiany sektor rolno-żywnościowy, obszary wiejskie oraz związane z nimi kwestie zrównoważonego rozwoju. Będzie wspierał pozostałe dziedziny nauki rozwijane w Uniwersytecie Przyrodniczym w Poznaniu*”.

Reasumując Wydział Ekonomiczno-Społeczny Uniwersytetu kształcąc swych absolwentów jest otwarty na różne formy współpracy z otoczeniem społeczno-gospodarczym. Koncepcja kształcenia dobrze opisuje uwarunkowania sytuacyjne Wydziału oraz przejęte przez Uczelnię i Wydział priorytety jego rozwoju.

1.2.

Obecnie realizowana koncepcja kształcenia na kierunku *finanse i rachunkowość*, w tym sformułowanie efektów kształcenia, kładzie wyraźny nacisk na przygotowanie absolwenta do pracy w przedsiębiorstwach, w tym na przywództwo, przedsiębiorczość i innowacyjność. Można w niej dostrzec starania o pewną uniwersalność absolwenta, w sensie jego przygotowania do pełnienia różnorodnych funkcji w typowym sektorze finansowym oraz działach księgowości firm produkcyjnych, handlowych i usługowych, ale także pewną oryginalność związaną ze starannym przygotowaniem do roli specjalisty w zakresie finansów i rachunkowości dla szeroko rozumianego sektora rolno-żywnościowego.

Ten dział gospodarki jest ciągle chłonny na kadrę specjalistów przygotowanych do pracy między innymi w biurach rachunkowych prowadzących księgowość dla rolników, ośrodkach doradztwa ekonomiczno-rolniczego, towarzystwach ubezpieczeniowych - szczególnie w związku z poszerzeniem zakresu ubezpieczeń obowiązkowych w rolnictwie, lokalnych i Wojewódzkich Biurach Rachunkowych zajmujących się zbieraniem danych rachunkowych z gospodarstw rolnych [Polski FADN], finansowaniem projektów ze środków publicznych [w tym w ramach WPR], działach finansowych samorządów lokalnych, działach finansowo-księgowych przedsiębiorstw przemysłu rolno-spożywczego i jednostek handlu rolniczego czy bankach spółdzielczych).

Wydział przyjmuje na siebie obowiązek nieustannego dostosowania i unowocześnienia oferty badawczej i dydaktycznej w zgodzie z rozwojem technicznym, kulturowym, potrzebami rynku pracy, gospodarki oraz zasadami współpracy krajowej i międzynarodowej. Wychodząc naprzeciw tym wymogom Wydział realizuje badania naukowe zbieżne z realizowaną ofertą dydaktyczną, prowadzi konsultacje i monitoring oczekiwań wobec studiów na kierunku wśród absolwentów oraz kandydatów na studia (maturzyści). Na podstawie analizy dostępnych Zespołowi informacji można stwierdzić, że koncepcja kształcenia na kierunku *finanse i rachunkowość* odpowiada potrzebom rynku pracy w skali lokalnej i regionalnej oraz jednocześnie oczekiwaniom absolwentów szkół średnich.

Dlatego, mimo, iż możliwe byłoby uruchomienie jednej lub dwóch specjalności (np. *finanse i rachunkowość przedsiębiorstw agrobiznesu, finanse i rachunkowość jednostek samorządu terytorialnego*), Wydział na razie nie przewiduje ich uruchomienia. Studia w obecnej formie, choć sprofilowane, charakteryzują się nadal dużą uniwersalnością i oferują szeroki wachlarz problematyki finansów i rachunkowości, obejmując niemal wszystkie rodzaje instytucji i przedsiębiorstw, co dobrze odpowiada na potrzeby rynku pracy.

Jednym z alternatywnych planowanych rozwiązań jest rozważenie kwestii uruchomienia w niedalekim horyzoncie czasu studiów II stopnia na kierunku *finanse i rachunkowość* (i wprowadzenie na nich – podobnie jak na prowadzonych studiach magisterskich na kierunku *Ekonomia* – kilku specjalności). Ewentualne uruchomienie studiów II stopnia wiązałoby się oczywiście z potrzebą wzmocnienia kadry kierunku.

Program kształcenia na kierunku FiR, którego główne obszary przedstawione w strategii Rozwoju Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu, nawiązuje do głównych kierunków badań naukowych Wydziału, którymi są: ekonomiczno-społeczne uwarunkowania funkcjonowania wsi i sektora rolno-żywnościowego w Polsce w warunkach WPR i jej zmian wywołanych procesami globalnymi i regionalnymi, konkurencyjność polskiego sektora rolno-spożywczego na rynkach międzynarodowych, efektywność funkcjonowania podmiotów agrobiznesu, finansowanie sektora rolno-żywnościowego i rozwoju obszarów wiejskich, zrównoważony rozwój rolnictwa i obszarów wiejskich.

Analiza szczegółowych obszarów i problemów naukowych i badawczych pracowników Wydziału, które można bezpośrednio wiązać z kształceniem na kierunku, realizowana jest w poszczególnych Katedrach.

Problematyka prowadzonych tam badań dotyczy problemów naukowych z zakresu podstawowych kategorii i procesów makro i mikroekonomicznych, interpretacji zjawisk ekonomicznych i finansowych zachodzących w podmiotach gospodarczych, analizy ekonomiczno-finansowej podmiotów gospodarczych, podejmowania bieżące i strategiczne decyzji zarządczych w przedsiębiorstwie (w tym zarządzania składnikami majątku). Związana jest również z funkcjonowaniem rynków i podmiotów, które je tworzą (zachowania konsumentów, analizy popytu, podaży, cen itp.). Dotyczy także analiz rynkowych, projektowania badań marketingowych, gromadzenia materiałów, analiza danych rynkowych pochodzących z równych źródeł. Podejmowania decyzji w zakresie aktywności marketingowej w przedsiębiorstwach.

Prowadzone badania naukowe wpisują się w realizowaną koncepcję kształcenia na kierunku *finanse i rachunkowość*.

Przedstawione przez jednostkę plany rozwoju ocenianego kierunku studiów należy uznać za zasadne z punktu widzenia utrzymywania wysokiego poziomu kształcenia oraz jego dostosowania do potrzeb rynku pracy. Znajdują one odniesienie do prowadzonych przez Wydział badań naukowych.

1.3.

Efekty kształcenia dla kierunku *finanse i rachunkowość* zostały określone w Uchwale nr 402/2012 Senatu Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu z dnia 29 czerwca 2012 r. w sprawie: określenia efektów kształcenia dla kierunku *finanse i rachunkowość* o profilu ogólnoakademickim prowadzonego na poziomie studiów pierwszego stopnia na Wydziale Ekonomiczno-Społecznym, a zmodyfikowane efekty w uchwale Senatu Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu nr 93/2013 z dnia 25 września 2013 roku. Kierunek kształcenia został przyporządkowany do obszaru nauk społecznych, dziedziny nauk ekonomicznych i dwóch dyscyplin naukowych: finanse oraz ekonomia. Zarówno na studiach stacjonarnych jak i niestacjonarnych realizowany jest ogólnoakademicki profil kształcenia. Każdy efekt kierunkowy został odniesiony od jednego do czterech efektów obszarowych z zakresu obszaru

nauk społecznych (KRR). Kierunkowe efekty kształcenia dla studiów pierwszego stopnia zostały opracowane, jako efekty wspólne dla całego kierunku. Nie wyznaczono efektów specjalnościowych. Proces kształcenia nie przewiduje specjalności.

Zapewniona została spójność efektów kierunkowych z efektami obszarowymi. Potwierdzają to w szczególności macierze efektów kształcenia wskazujące na odniesienia efektów kierunkowych do efektów wskazanych w Krajowych Ramach Kwalifikacji. Przedmiotowe (szczegółowe) efekty kształcenia ujęte zostały w sylabusach sporządzonych dla wszystkich przedmiotów, w tym praktyk zawodowych. Wskazano ich odniesienia do efektów kierunkowych. Sylabusy przedmiotów określają także formy weryfikacji efektów kształcenia, które zostały dobrane w sposób prawidłowy. Na tej podstawie można stwierdzić, że efekty kształcenia dla ocenianego kierunku studiów są spójne i tworzą jednolitą całość oraz pozwalają na ich weryfikację w oparciu o przyjęte rozwiązania. Efekty kierunkowe i przedmiotowe opracowane zostały w trzech zakresach: wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych. Uwzględniają one w szczególności przygotowanie studentów do prowadzenia badań naukowych poprzez przekazywanie im pogłębionej wiedzy, kształtowania umiejętności badawczych oraz kompetencji niezbędnych w działalności badawczej w zakresie obszaru, dziedziny i dyscypliny, do której został przyporządkowany oceniany kierunek studiów.

Kierunkowe efekty kształcenia opracowane zostały w oparciu o założenie przygotowania studentów do formułowania problemów badawczych, analizy zjawisk z zakresu finansów w ujęciu makro- i mikroekonomicznym, znajomości metod i narzędzi badawczych niezbędnych do jej prowadzenia, opracowania, interpretacji i prezentacji wyników. Uwzględniają one także przygotowanie studenta do pracy zawodowej, dalszej edukacji i znajomości języka obcego.

Kierunkowe i przedmiotowe efekty kształcenia dla ocenianego kierunku studiów zostały sformułowane w sposób jasny i powinny być zrozumiałe, zarówno dla studentów, jak i pracodawców. Dla sformułowania efektów kształcenia zastosowano terminologię odpowiadającą dziedzinom i dyscyplinom nauki właściwym dla ocenianego kierunku studiów.

Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron

Koncepcja kształcenia na kierunku *finanse i rachunkowość* jest zgodna z misją, wizją i strategią Wydziału Ekonomiczno-Społecznego oraz Uniwersytetu. Przy jej opracowywaniu uwzględniono opinie interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych, analizy rynku pracy, uwarunkowania sytuacyjne Wydziału oraz przejęte przez Uczelnię i Wydział priorytety jego rozwoju. Koncepcja kształcenia dobrze odzwierciedla tożsamość kierunku, charakteryzuje się innowacyjnością, posiada wartość dodaną, nie identyfikowaną w innych szkołach wyższych, eksponuje holistyczny charakter realizowanych treści kształcenia.

Prowadzone przez Wydział badania naukowe wpisują się w realizowaną koncepcję kształcenia na kierunku *finanse i rachunkowość*.

Kierunek kształcenia został przyporządkowany do obszaru nauk społecznych, dziedziny nauk ekonomicznych i dwóch dyscyplin naukowych: finanse oraz ekonomia. Proces kształcenia nie przewiduje specjalności. Kształcenie to przygotowuje studentów do prowadzenia badań naukowych poprzez przekazywanie im pogłębionej wiedzy, kształtowanie umiejętności badawczych oraz kompetencji niezbędnych w działalności badawczej związanych z, analizą zjawisk z zakresu finansów w ujęciu makro- i mikroekonomicznym. Kierunkowe i przedmiotowe efekty kształcenia dla ocenianego kierunku studiów zostały sformułowane w sposób jasny i powinny być zrozumiałe, zarówno dla studentów, jak i pracodawców.

Dobre praktyki

Brak

Zalecenia

Brak

Kryterium 2. Program kształcenia oraz możliwość osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia

- 2.1. Program i plan studiów - dobór treści i metod kształcenia
- 2.2. Skuteczność osiągania zakładanych efektów kształcenia
- 2.3. Rekrutacja kandydatów, zaliczanie etapów studiów, dyplomowanie, uznawanie efektów kształcenia oraz potwierdzanie efektów uczenia się

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 2

2.1.

Na ocenianym kierunku studiów jednostka prowadzi studia pierwszego stopnia w formie studiów stacjonarnych i niestacjonarnych. Plan studiów pierwszego stopnia ma konstrukcję opartą na wyodrębnionych przedmiotach podstawowych, kierunkowych oraz przedmiotach do wyboru. Program studiów obejmuje także seminarium dyplomowe i 4 tygodniową praktykę zawodową. Dwanaście modułów przedmiotów do wyboru realizuje łącznie 35 ECTS. Seminarium licencjackie realizowane jest przez trzy semestry w łącznym wymiarze 75 na studiach stacjonarnych i 76 godzin na studiach niestacjonarnych oraz, na co już podniesiono wyżej, z praktyką zawodową. Nauka języka obcego prowadzona jest przez cztery semestry, od drugiego semestru studiów, w łącznym wymiarze 100 na studiach stacjonarnych oraz 50 godzin na studiach niestacjonarnych. Przyjęte w planie studiów wymiary godzin zajęć w odniesieniu do poszczególnych przedmiotów oraz modułów pozwalają na realizację założonych efektów kształcenia. Pewne wątpliwości budzi wymiar godzin z języka obcego (50 godzin) na studiach niestacjonarnych. Sekwencja zajęć jest prawidłowa. W semestrach pierwszym, drugim i trzecim realizowana jest większość przedmiotów podstawowych i kierunkowych. Zachowane jest właściwe następstwo poszczególnych przedmiotów. Od semestru drugiego wprowadzane są przedmioty do wyboru – 12 modułów. Praktyka zawodowa (7 ECTS) odbywana jest w semestrach od 4 do 6 – nakład pracy liczony w ECTS zaliczany jest do semestru 6. Program studiów nie wprowadza kształcenia specjalnościowego.

Zajęcia realizowane są z zastosowaniem zróżnicowanych form dydaktycznych. Na zajęcia prowadzone w formie wykładu przypada 47% (54% na studiach niestacjonarnych) ich ogólnej liczby. Pozostałe zajęcia prowadzone są w formie ćwiczeń, konwersatorium, lektoratu i seminarium licencjackiego. Udział zajęć wykładowych jest z punktu widzenia możliwości realizacji efektów kształcenia w zakresie umiejętności i kompetencji społecznych właściwy.

Liczebność grup studenckich regulowana jest przez przepisy uczelniane. Wykłady prowadzone są w grupach liczących od 30 osób, ćwiczenia w grupach 20-30 osobowych, ćwiczenia informatyczne, konwersatoryjne i terenowe w grupach od 15 osób, seminaria licencjackie w grupach 8-15 osobowych a magisterskie grupach 6-12 osobowych. Taka liczebność grup studenckich jest odpowiednio skorelowana z formą zajęć dydaktycznych i umożliwia realizację przewidzianych dla nich efektów kształcenia.

W programie kształcenia studiów pierwszego stopnia ujęte są praktyki zawodowe. Są one obowiązkowe dla wszystkich studentów. Studenci pracujący zawodowo mogą zaliczyć praktykę na podstawie udokumentowania zgodności czynności wykonywanych w ramach pracy z efektami kształcenia określonymi dla praktyki. Wymiar praktyk jest właściwy i wynosi 4 tygodnie (160 godzin). Praktyka ujęta jest w programie szóstego semestru i może być realizowana w okresie wolnym od zajęć dydaktycznych już od 4 semestru. Praktyki organizowane są w instytucjach, organizacjach i przedsiębiorstwach zapewniających

możliwość realizacji określonych dla praktyk efektów kształcenia. Liczba miejsc praktyk jest dostosowana do liczby studentów kierunku. Studenci mają możliwość samodzielnego wskazania miejsca odbywania praktyki, które jeśli zapewnia możliwości osiągnięcia efektów kształcenia zakładanych dla praktyki, jest akceptowane przez Uczelnię. W przypadku, gdy nie mogą wskazać takiego miejsca uzyskują wsparcie od Uczelni, która zawarła umowy z partnerami strategicznymi w tym zakresie.

Harmonogram zajęć na studiach stacjonarnych przewiduje ich realizację od poniedziałku do piątku od godzin porannych (8.00) do godzin wieczornych (19:00), z koncentracją w godzinach przedpołudniowych. Zajęcia z poszczególnych przedmiotów realizowane są w większości w blokach dwugodzinnych. Pomiędzy zajęciami są zachowane odpowiednie przerwy. Taki harmonogram zajęć dydaktycznych pozwala na zachowanie zasad higieny pracy umysłowej. Natomiast zajęcia na studiach niestacjonarnych odbywają się w ramach zjazdów sobotnio-niedzielnych. Zajęcia trwają od godziny 8.00 do godzin popołudniowych bądź wieczornych. Niekiedy występuje dość duża kumulacja godzin zajęć z jednego przedmiotu. Taka organizacja zajęć dydaktycznych nie uniemożliwia osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia.

Na ocenianym kierunku studiów nie są prowadzone zajęcia z zastosowaniem metod i technik kształcenia na odległość w pełnej postaci. Jedynie w odniesieniu do kilku przedmiotów nauczyciele korzystają ze wsparcia w formie umieszczania plików na wirtualnym dziekanacie.

Plany studiów i struktura punktów ECTS podporządkowana jest nakładom pracy niezbędnym dla osiągnięcia przez studenta zakładanych efektów kształcenia. Przyjęto, że średni nakład pracy studenta niezbędny do osiągnięcia 1 ECTS odpowiada 25 godzinom pracy. Na studiach pierwszego stopnia średni nakład pracy studenta wynosi 4550 godzin. Czas przewidziany na realizację programu studiów pierwszego stopnia oraz nakład pracy studentów mierzony liczbą punktów ECTS przyporządkowany do całego programu, a w jego ramach modułów kształcenia i przedmiotów stwarza możliwość osiągnięcia zakładanych efektów i treści kształcenia.

Studia pierwszego stopnia trwają 3 lata (6 semestrów) i realizowane są w łącznym wymiarze 1775 (1000 na studiach niestacjonarnych) godzin zajęć dydaktycznych. Program kształcenia przewiduje dla tych studiów łącznie 182 (182) punktów ECTS. Na zajęcia z przedmiotów wybieralnych 69 (69) punktów ECTS, zajęcia z prowadzonymi badaniami 136 (136) punktów ECST, zajęcia wymagające udziału nauczyciela 101 punktów. Kalkulacja nakładu pracy studenta mierzonego liczbą punktów ECTS uwzględnia dla zajęć wymagających bezpośredniego udziału nauczyciela i studenta obejmuje uczestnictwo w samych zajęciach, jak i konsultacjach, a dla pracy własnej studenta, w szczególności: przygotowanie do zajęć, zaliczeń, egzaminów, sporządzanie projektów, przygotowanie pracy dyplomowej. Szczegółowe informacje o nakładzie pracy niezbędnym do realizacji efektów kształcenia w odniesieniu do każdego przedmiotu ujęte zostały w sylabusach.

Treści programowe ujęte zostały w sylabusach przygotowanych dla wszystkich przedmiotów ujętych w programie kształcenia ocenianego kierunku studiów. Zostały one w szczególności opracowane dla języka obcego i praktyki zawodowej. Treści programowe zostały ujęte odrębnie dla wykładów i ćwiczeń. Zakres szczegółowości treści programowych jest właściwy – podają one po kilkanaście kluczowych zagadnień. Są one spójne z efektami przedmiotowymi kształcenia podanymi również w sylabusie i poprzez nie powiązane z kierunkowymi efektami kształcenia.

Treści programowe, wsparte wskazaną studentom literaturą podstawową i uzupełniającą, odpowiadają aktualnemu stanowi wiedzy oraz przedmiotowi badań prowadzonych w obszarze wiedzy, dziedzinie nauki i dyscyplinie naukowej, do których odnoszą się efekty kształcenia. Treści programowe odpowiadają także badaniom naukowym prowadzonym przez pracowników realizujących zajęcia na ocenianym kierunku studiów.

Zakres ujętych w programie kształcenia treści programowych jest odpowiednio kompleksowy z punktu widzenia założonych efektów kształcenia. W opinii Zespołu Oceniającego treści kształcenia w zbyt małym stopniu nawiązują do problematyki agrobiznesu i związanych z tym zagadnień finansowych, a także zakresu informatyzacji rachunkowości. Nieodczowna wydaje się w takiej sytuacji pełniejsza analiza i ocena tych kwestii a w ślad za nią dokonanie zmian w treściach kształcenia określonych przedmiotów.

Stosowane na ocenianym kierunku studiów metody kształcenia określone zostały w sylabusach przedmiotów. Są one sformułowane odrębnie dla stosowanych w ramach przedmiotu form zajęć: wykładu i ćwiczeń. Na ocenianym kierunku studiów stosowany jest odpowiednio szeroki zakres metod dydaktycznych. Uwzględniają one w szczególności konieczność przygotowania się studenta do zajęć dydaktycznych przez gromadzenie materiałów i danych, studia literatury przedmiotu i innych zasobów wiedzy, przygotowanie projektów i innych opracowań własnych. Natomiast w ramach zajęć wykładowych i ćwiczeniowych stosowane są oprócz metod tradycyjnych także takie, które aktywizują studentów – dyskusja, analiza studiów przypadku, prezentacje itp. Studenci studiów pierwszego stopnia uzyskują przygotowanie do prowadzenia badań naukowych. Ma to miejsce w szczególności w ramach takich przedmiotów, jak: matematyka dla ekonomistów, statystyka, ekonometria, ekonometria finansowa, rynki finansowe oraz seminarium dyplomowe. Przegląd sylabusów i hospitacje zajęć przeprowadzone w trakcie wizytacji Zespołu oceniającego wskazują na prawidłowe dostosowanie metod dydaktycznych do charakteru poszczególnych przedmiotów i umożliwiają osiągnięcie zamierzonych efektów kształcenia.

Studenci mają możliwość korzystania z dwóch form indywidualizacji toku studiów: Indywidualnego Planu Studiów (IPS) bądź Indywidualnej Organizacji Studiów (IOS). Uwzględnia to różnorodność studentów i ich indywidualne potrzeby i możliwości, w szczególności osób niepełnosprawnych. Z IPS mogą korzystać studenci szczególnie uzdolnieni i wyróżniający się bardzo dobrymi wynikami w nauce. Natomiast IOS przeznaczony jest dla osób, które ze względu na stan zdrowia, sytuacje losowe bądź opiekę nad osobą niepełnosprawną nie mogą regularnie uczestniczyć w zajęciach. Indywidualne predyspozycje i zainteresowania badawcze studentów mogą być realizowane poprzez wybór seminariów dyplomowych oraz udział w pracach kół naukowych. Studenci otrzymują wsparcie od pracowników naukowych przy przygotowywaniu referatów na konferencje naukowe i artykułów naukowych. Najlepsi studenci angażowani są także w badania prowadzone przez kadrę naukową oraz przygotowywanych przez nią projektach badawczych dotyczących np. programów rewitalizacji miast.

Studenci mają zapewniony odpowiedni dostęp do wykładowców poza zajęciami w ramach konsultacji bądź innych form bezpośrednich kontaktów (opieka, coaching, mentoring, tutoring). Pozwala to na wspieranie indywidualnego rozwoju studentów, zachęcanie ich do aktywności i rozwiązywanie problemów, na jakie natrafiają w trakcie studiów.

W opinii studentów studia w jednostce pozwalają na przyswojenie zakładanych efektów kształcenia. Do najbardziej pozytywnych aspektów procesu kształcenia studenci zaliczają dostępność nauczycieli akademickich, ich zaangażowanie w rozwój naukowy studentów oraz dostępność władz dziekańskich i ich stały i przyjazny kontakt ze studentami.

Wśród opinii mogących budzić niepokój studentów wymieniają oni przede wszystkim konieczność uzyskania zaliczeń z przedmiotów typowo rolniczych, niezwiązanych z kierunkiem *finanse i rachunkowość*, jak również późne publikowanie planu zajęć i terminów zjazdów, co utrudnia studentom, szczególnie studiów niestacjonarnych godzenie studiów z życiem zawodowym. Kwestie te były już wcześniej podnoszone w trakcie dialogu studentów z władzami dziekańskimi, ilość przedmiotów rolniczych została zmniejszona, jednak nadal pozostaje kwestią niezrozumiałą dla studentów. Zespół Oceniający uznaje taki stan za zgodny z przyjętą i realizowaną przez Wydział koncepcją kształcenia, która zakłada powiązanie

problematyki z zakresu finansów i rachunkowości ze specyfika funkcjonowania szeroko rozumianego sektora rolno-żywnościowego.

Wśród przedmiotów, których prowadzący najskuteczniej motywują studentów do uczenia się znajdują się takie jak Bankowość czy Zarządzanie płynnością finansową przedsiębiorstwa. Wśród przedmiotów prowadzących w najmniej przyjazny studentom sposób wskazali Podstawy zarządzania, Wycena nieruchomości oraz E-biznes.

Studenci podczas spotkania z Zespołem Oceniającym wyrazili zróżnicowane opinie na temat wsparcia dydaktycznego otrzymywanego do nauczycieli akademickich. Pozytywnie została oceniona dostępność nauczycieli poza zajęciami. Studenci doceniają praktyczne przygotowanie dydaktyków i sami oczekują jak największego praktycznego zaangażowania w zajęcia.

2.2.

System weryfikacji osiągnięcia przez studentów zakładanych efektów kształcenia obejmuje cztery płaszczyzny: ocenę bieżących postępów studentów w nauce, ocenę przebiegu i efektów praktyk zawodowych, ocenę rezultatów procesu dyplomowania oraz weryfikację absolwentów przez rynek. System ten opiera się na rozwiązaniach zawartych w Regulaminie studiów, innych regulacjach wewnętrznych Uczelni i Wydziału prowadzącego oceniany kierunek studiów oraz sylabusach przedmiotów. Regulamin studiów określa ogólne warunki i zasady związane z oceną i zaliczaniem przedmiotów, semestrów i całych studiów. Określa ramy organizacyjne przebiegu studiów, wprowadza skalę ocen, określa prawa i obowiązki studenta w zakresie weryfikacji efektów kształcenia. Regulacje te są zgodne z powszechnie obowiązującymi w krajowym szkolnictwie wyższym i stanowią właściwą podstawę do sprawdzania i oceniania postępów studentów w uczeniu się. Bardziej szczegółowe regulacje dotyczące weryfikacji realizacji efektów kształcenia zawarte są w aktach wewnętrznych Uczelni. Szczegółowe zasady weryfikacji osiągnięcia założonych efektów kształcenia i oceniania studenta precyzuje Zarządzenie nr 128/2013 Rektora Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu z dnia 23 sierpnia 2013 r.

Realizowany program i plan studiów na kierunku *finanse i rachunkowość* umożliwia osiągnięcie efektów kształcenia, zarówno w obszarze wiedzy, umiejętności, jak i kompetencji społecznych. Na Wydziale stosuje się zróżnicowane, dostosowane do rodzaju zajęć oraz przyjętych celów dydaktycznych, metody dydaktyczne i sposoby weryfikacji zakładanych efektów kształcenia. Podstawą sprawdzania założonych efektów kształcenia jest system oceny prac zaliczeniowych, projektowych i egzaminacyjnych. Zasady oceniania studentów zamieszczone są w sylabusach. Weryfikacja zakładanych efektów kształcenia odbywa się w trakcie zajęć dydaktycznych oraz w toku sesji egzaminacyjnych. Ważnym narzędziem weryfikacji efektów kształcenia jest ocena umiejętności nabytych w wyniku odbycia praktyki zawodowej. Do zaliczenia praktyki niezbędna jest merytoryczna opinia pracodawcy. Weryfikacja efektów praktyki odbywa się na dwóch poziomach: u pracodawcy i na Wydziale przez koordynatora ds. praktyk studenckich. Zaliczenie 4-tygodniowej praktyki jest niezbędne do dopuszczenia studenta do egzaminu dyplomowego.

Warunki i tryb realizacji modułu/przedmiotu określa regulamin ustalony przez jego kierownika, podawany do wiadomości studentów na pierwszych zajęciach. Na pierwszych zajęciach prowadzący zapoznaje studentów z treściami i efektami kształcenia oraz metodami ich weryfikacji, a sylabus przedmiotu przed rozpoczęciem zajęć umieszczane są w Wirtualnym Dziekanacie. Moduły lub przedmioty wyszczególnione w programie studiów kończą się egzaminem lub zaliczeniem. Uczelnia wprowadziła 5 letni okres przechowywania prac egzaminacyjnych i zaliczeniowych.

Końcowym sprawdzianem efektów osiągniętych w czasie studiów są prace dyplomowe i wynik procesu dyplomowania. Na Wydziale wprowadzono ujednolicone zasady dotyczące

konstrukcji prac dyplomowych. Forma prac dyplomowych jest dostosowana do ogólnoakademickiego profilu studiów. Prace dyplomowe na studiach pierwszego stopnia mają charakter teoretyczno-empiryczny i składają się z reguły trzech rozdziałów. Dwa pierwsze mają najczęściej charakter opisowy i oparte są głównie na analizie literatury przedmiotu, aktów normatywnych i innych źródeł wtórnych. Rozdziały trzecie obejmują analizy oparte na studiach przypadku, segmentów rynku i innych przykładów praktycznych. Stosowane są w nich z reguły proste metody statystyczne i graficzne formy prezentacji wyników badań. Każda praca dyplomowa jest oceniana przez promotora i recenzenta, a egzamin dyplomowy odbywa się przed komisją powołaną przez Dziekana w skład, której wchodzi przewodniczący i dwóch członków. Ostateczny wynik studiów określa się, jako sumę ważoną średniej ze studiów (60%), średniej z ocen pracy dyplomowej (20%) i oceny egzaminu dyplomowego (20%). Szczegółowe zasady procesu dyplomowania są przedstawione w Regulaminie Studiów UP.

Elementem umożliwiającym uzyskanie informacji zwrotnej o stopniu osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia jest stosowana procedura oceny zajęć dydaktycznych przez studentów, procedura zasięganie opinii absolwentów (bezpośrednio po ukończeniu studiów), procedura monitorowania losów zawodowych absolwentów a także procedura hospitacji zajęć z wykorzystaniem Wirtualnego Dziekanatu. Jest to ciągle doskonalony system elektronicznej informacji dla studentów, zawierający protokoły zaliczeniowe, egzaminacyjne, informacje o przedmiotach, sylabusy, materiały dydaktyczne itp., zmierzający w kierunku cyfryzacji dokumentacji przebiegu studiów.

W trakcie spotkań odbywanych przez Zespół oceniający interesariusze zewnętrzni pozytywnie oceniali przygotowanie absolwentów ocenianego kierunku studiów do potrzeb rynku pracy. Proces weryfikacji efektów kształcenia osiągniętych przez studentów przy udziale pracodawców rozpoczyna się już na etapie realizacji praktyk zawodowych oraz angażowania studentów do realizacji wspólnych projektów. W celu pozyskania informacji o aktywności zawodowej absolwentów i ich pozycji na rynku pracy jednostka prowadząca oceniany kierunek studiów cyklicznie monitoruje kariery zawodowe absolwentów.

Organizacja roku akademickiego ustalana jest na szczeblu uczelni i podawana do wiadomości studentów i pracowników z odpowiednim wyprzedzeniem. Elementem struktury organizacyjnej roku są w szczególności sesje egzaminacyjne. Konkretny terminy zaliczeń ustalane są przez nauczycieli prowadzących zajęcia i podawane do wiadomości studentów z odpowiednim wyprzedzeniem. Terminy egzaminów wymagają zatwierdzenia przez dziekana i podawane są przez niego do wiadomości nie później niż tydzień przed ich dniem. Studenci mają możliwość zdawania jednego egzaminu poprawkowego.

2.3.

Tryb i warunki rekrutacji kandydatów na studia określają uchwały Senatu podejmowane na dany rok akademicki w roku poprzednim. Kwalifikacja na studia stacjonarne pierwszego stopnia dokonywana jest na podstawie wyników uzyskanych na egzaminie maturalnym z języka polskiego, języka obcego oraz z jednego z przedmiotów: matematyka, geografia, biologia, historia, WOS, informatyka. Pozwala to na uwzględnienie kwalifikacji kandydatów odpowiadających planowanym efektom kształcenia dla ocenianego kierunku studiów. Na studia niestacjonarne rekrutacji dokonuje się na podstawie złożonych dokumentów, co nie pozwala na odpowiednią selekcję kandydatów. Warunki i tryb rekrutacji umożliwiają zachowanie bezstronności postępowania i przejrzystości dokonywanej selekcji kandydatów. Kandydaci mają zapewnione równe szanse przyjęcia na studia, gdyż kryteria przyjęć oparte na wynikach egzaminu maturalnego stawiają wszystkich w takiej samej sytuacji.

Regulacje dotyczące zaliczania etapów studiów przewidują, że wszystkie przedmioty ujęte w planie studiów kończą się wystawieniem oceny potwierdzającej uzyskanie efektów kształcenia. Wszystkie przedmioty mają jednocześnie przypisane punkty ECTS. Zaliczanie

etapów studiów dokonywane jest z zastosowaniem punktów ECTS. Podstawowym okresem zaliczeniowym jest semestr. Zaliczenie każdego semestru wymaga uzyskania 30 punktów ECTS. Brak zaliczenia semestru umożliwia wpisanie warunkowe na kolejny semestr z ustaleniem terminu jego spełnienia.

Zasady dyplomowania określone są w Regulaminie studiów oraz w KARCIE PROCEDURY P.160 UKdsJK, o zakresie przedmiotowym: proces dyplomowania na studiach wyższych. Studenci przygotowują pracę dyplomową pod kierunkiem promotora. Student ma możliwość dokonania wyboru seminarium i promotora. Tematy prac podlegają akceptacji promotorów a następnie Rady Wydziału. Uzyskanie pozytywnej oceny pracy dyplomowej od promotora i recenzenta jest poświadczeniem realizacji przez studenta związanych z nią efektów kształcenia. Zespół oceniający zwrócił uwagę na praktykę jednoczesnego wyznaczania na promotora pracy dyplomowej i jej recenzenta osób ze stopniem doktora. Ostatnim etapem weryfikacji efektów kształcenia jest egzamin dyplomowy. Do egzaminu tego może być dopuszczony student, który uzyskał zaliczenie przedmiotów ujętych w planie studiów, w tym praktyk zawodowych oraz przygotował pozytywnie ocenioną pracę dyplomową. Wymagania egzaminacyjne ustalane są przez Radę Wydziału i podawane do wiadomości studentów na stronie internetowej jednostki. Studenci na egzaminie dyplomowym dokonują losowania pytań z zakresu przedmiotów podstawowych i kierunkowych. Egzamin dyplomowy jest egzaminem ustnym.

W toku analizy zestawienia prac dyplomowych oraz ich oceny przez Zespół Oceniający stwierdzono przypadki recenzowania prac dyplomowych przez pracowników posiadających tytuł profesora bądź doktora habilitowanego w przypadku, gdy promotorem jest osoba ze stopniem doktora. W opinii Zespołu Oceniającego Władze Wydziału powinny wprowadzić takie mechanizmy, by takie przypadki eliminować.

Zasady, warunki i tryb potwierdzania efektów uczenia się uzyskanych poza szkolnictwem wyższym określone zostały w Uchwale nr 284/2015 Senatu Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu z dnia 25.06.2015 roku w sprawie *organizacji potwierdzania efektów uczenia się*. Powołane zostały uczelniane i wydziałowe procedury postępowania ds. potwierdzania efektów uczenia się. Obecnie na Wydziale Ekonomiczno-Społecznym przygotowywane są szczegółowe zasady w tym zakresie. Z tej formy zaliczenia części punktów ECTS nikt na ocenianym kierunku nie skorzystał.

Studenci oceniając proces dyplomowania mieli zastrzeżenia odnoszące się do ograniczania wyboru tematów prac dyplomowych, które często muszą być powiązane z tematem nauk rolniczych. Jak wskazano wyżej, Zespół Oceniający uznaje taki stan za zgodny z przyjętą i realizowaną przez Wydział koncepcją kształcenia.

W opinii studentów rekrutacja na kierunek jest sprawiedliwa i oparta na przejrzystych kryteriach.

Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron

- 1) Program i plan studiów, ujęte w nim treści programowe, wymiar godzinowy poszczególnych przedmiotów, stosowane formy zajęć i metody dydaktyczne pozwalają na realizację założonych efektów kształcenia, w szczególności w zakresie przygotowania studentów do prowadzenia badań naukowych bądź udziału w nich.
- 2) Metody sprawdzania i oceny realizacji efektów kształcenia stosowane na ocenianym kierunku oraz organizacja procesu weryfikacji efektów są właściwe. Studenci generalnie ocenili pozytywnie metody weryfikacji efektów kształcenia oraz sposób wystawiania ocen i obiektywność metod oceniania.
- 3) Tryb i warunki rekrutacja kandydatów na studia umożliwiają ich dobór w oparciu o wiedzę i umiejętności pozwalające na osiągnięcie określonych dla kierunku efektów kształcenia. Proces dyplomowania oparty jest na prawidłowych rozwiązaniach.

Uczelnia przyjęła zasady odnoszące się do uznawania efektów kształcenia uzyskanych poza systemem studiów.

Zalecenia

- 1) Na studiach pierwszego stopnia celowe jest zmniejszenie udziału zajęć realizowanych w formie wykładów na rzecz ćwiczeń umożliwiających stosowanie aktywizujących metod dydaktycznych (np. zajęć z oprogramowaniem specjalistycznym).
- 2) Należy dążyć do stworzenia instrumentów eliminujących zjawiska powierzania recenzowania prac dyplomowych pracownikom posiadającym tytuł profesora bądź doktora habilitowanego w przypadku, gdy promotorem jest osoba ze stopniem doktora.

Kryterium 3. Skuteczność wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia

3.1. Projektowanie, zatwierdzanie, monitorowanie i okresowy przegląd programu kształcenia

3.2. Publiczny dostęp do informacji

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 3

3.1.

W Uniwersytecie Przyrodniczym w Poznaniu wprowadzono model zarządzania jakością kształcenia, który obejmuje główne obszary związane z jakością prowadzenia kształcenia, w tym m. in. z:

- przebiegiem procesu kształcenia, w tym projektowania i zatwierdzania programu kształcenia, weryfikowania efektów kształcenia na poszczególnych kierunkach studiów
- włączeniem w proces zapewnienia jakości kształcenia studentów oraz pracodawców, poprzez zbieranie opinii studentów i absolwentów na temat realizacji procesu dydaktycznego, oraz wnioski z badania oczekiwań pracodawców i zgodności efektów kształcenia z potrzebami rynku pracy.
- systemem obiegu i udostępnienia informacji.

Model ten określa zadania dotyczące zapewnienia i doskonalenia jakości kształcenia oraz procedury, poprzez które realizuje się przyjęte zadania Systemu Zapewnienia Jakości Kształcenia (SZJK). Nadzór nad wdrożeniem i doskonaleniem Systemu sprawuje Rektor. Dla realizacji zadań wynikających z SZJK została powołana Uczelniana Komisja ds. Jakości Kształcenia (UKdsJK), a na poziomie wydziału – Kierunkowe Zespoły ds. Jakości Kształcenia (KZdsJK).

Wydział Ekonomiczno-Społeczny wprowadził rozwiązania systemowe polegające na stałej analizie i weryfikacji procesu kształcenia. Wdrożył system jakości kształcenia oraz monitoruje i przeprowadza na bieżąco weryfikację efektów kształcenia na każdym poziomie i etapie procesu kształcenia.

Wydział Ekonomiczno-Społeczny poprzez prace Kierunkowego Zespołu ds. Jakości Kształcenia (KZdsJK) prowadzi na ocenianym kierunku monitorowanie i okresowe przeglądy programu kształcenia. W ramach procedur Uczelnianego Systemu Zapewnienia i Doskonalenia Jakości Kształcenia w działaniach tych uwzględnienia się potrzeby rynku pracy. Wydział prowadzi również monitoring karier zawodowych absolwentów, a także ocenę osiągania przez studentów zakładanych efektów kształcenia. W procesach tych uczestniczą interesariusze wewnętrzni oraz zewnętrzni.

Jak poinformowano Zespół oceniający w czasie wizytacji, przy projektowaniu i zatwierdzaniu programu kształcenia na ocenianym kierunku uwzględniono prowadzone na Wydziale badania naukowe, możliwości kadrowe, bazę materialną Uczelni, atrakcyjność i konkurencyjność kształcenia, wyniki monitorowania potrzeb rynku pracy oraz kariery zawodowej absolwentów, wzorce międzynarodowe oraz możliwości wymiany krajowej i międzynarodowej studentów. Program ten został opracowany przez komisję powołaną przez

dziękana w skład, której wchodziłi nauczyciele akademicy zaliczani do minimum kadrowego kierunku studiów i konsultowany z samorządem studenckim, opiniowany przez Wydziałową Komisję ds. Studiów (w skład, której wchodzi również studenci) oraz uchwalony przez Radę Wydziału (ze studentami w składzie). Poza interesariuszami wewnętrznymi znaczącą rolę w formułowaniu i ocenie treści programowych z punktu widzenia potrzeb rynku pracy odgrywają pracodawcy tj. przedstawiciele sektora przedsiębiorstw, mediów oraz instytucji publicznych.

Działania doskonalące jakość kształcenia będące wynikiem monitorowania oraz okresowego przeglądu programów kształcenia, uwzględniające opinie interesariuszy zewnętrznych i wewnętrznych, potwierdzono w protokołach z posiedzeń organów Wydziału. Takie przedsięwzięcia podjęte przez Władze Wydziału to:

- korekta planu studiów polegająca na wprowadzeniu przedmiotu *Wychowanie fizyczne*;
- dostosowanie planu studiów do ustaleń dotyczących prowadzenia zajęć ogólnouczelnianych w Uniwersytecie Przyrodniczym w Poznaniu, tj. nowa liczba godzin, punktów ECTS oraz forma zaliczania w/w przedmiotów;
- na prośbę studentów: wprowadzono w I semestrze zamiast przedmiotu *Podstawy produkcji rolniczej* przedmiot *Dialog i negocjacje w zakresie finansów*, w semestrze V zamiast przedmiotu *Dialog i negocjacje w zakresie finansów* przedmiot *Źródła finansowania małych i średnich przedsiębiorstw*; w semestrze IV zamiast przedmiotu *Źródła finansowania małych i średnich przedsiębiorstw* przedmiot *Podstawy przetwórstwa rolno-spożywczego*, w semestrze III zamiast przedmiotu *Podstawy przetwórstwa rolno-spożywczego* przedmiotu *Podstawy produkcji rolniczej*. Powyższa zmiana nie wymagała korekty liczby godzin zajęć i pkt. ECTS
- wprowadzone języka obcego w semestrze II na studiach niestacjonarnych;
- wprowadzenie na początku każdego roku akademickiego kursu doształcającego i wyrównującego wiedzę absolwentów szkół średnich z matematyki (udział w kursie jest dobrowolny);
- zwiększenie w semestrze II dla przedmiotów: *Matematyka finansowa* oraz Przedmiot podstawowy do wyboru (*Historia myśli ekonomicznej* lub *Geografia ekonomiczna* lub *Podstawy zarządzania*) wartości punktowej o 1 ECTS.
- zmniejszenie udziału przedmiotów związanych z rolnictwem i przetwórstwem rolno-spożywczym, aktualnie są tylko 2 przedmioty związane z rolnictwem i przetwórstwem (*Podstawy przetwórstwa rolno-spożywczego*, *Podstawy produkcji rolniczej*);
- wprowadzenie (analiza ankiet absolwentów) do zajęć praktycznych z przedmiotów ilościowych, rachunkowości, księgowości profesjonalnego oprogramowania specjalistycznego zainstalowanego w komputerach zmodernizowanych w tym celu w komputerowych salach dydaktycznych;
- uwzględnienie postulatów absolwentów dotyczących zwrócenia większej uwagi na aspekt praktyczny zajęć. Zmodyfikowano plan studiów oraz treści przedmiotów – np. w aktualnym planie studiów nie ma już przedmiotu *Matematyka*, zastąpił go przedmiot *Matematyka dla ekonomistów*, który bardziej nastawiony jest na zastosowanie matematyki w praktyce życia gospodarczego;
- zmiana wymiaru praktyki zawodowej z 3 do 4 tygodni (zmiany wprowadzone na podstawie analizy ankiet studentów i absolwentów, w których znalazły się postulaty o zwiększenie liczby zajęć praktycznych oraz konsultacji z pracodawcami-interesariuszami zewnętrznymi WE-S). W celu poprawy przygotowania praktycznego absolwentów do pracy zawarto umowy o współpracy z podmiotami z praktyki gospodarczej (aktualnie już 8 umów) ułatwiające realizację praktyk zawodowych, programy stażowe finansowane ze źródeł zewnętrznych, wykłady i warsztaty prowadzone przez fachowców z praktyki. Czterotygodniowa praktyka zawodowa może odbywać się w podmiotach, których działalność jest związana z kierunkiem, m.in. w instytucjach (np. bankowych, finansowych,

ubezpieczeniowych, itp.), urzędach (np. centralnych, regionalnych, lokalnych administracji rządowej, samorządowej i unijnej, itp.), w działach księgowych przedsiębiorstw (produkcyjnych, handlowych, usługowych, itp.) lub dużych przedsiębiorstwach rolnych. Nadzór nad realizacją praktyk na sprawuje Koordynator ds. praktyk studenckich. Koordynator przygotowuje i ogłasza na stronie internetowej Wydziału ramowy program praktyki oraz jej terminarz, przyjmuje wnioski i przygotowuje umowy o odbycie praktyki oraz zatwierdza dziennik praktyk i zalicza ostatecznie praktykę.

- korekta efektów kształcenia polegająca na zmianie opisu niektórych zakładanych efektów kształcenia (modyfikacja opisów wybranych kierunkowych efektów kształcenia oraz ponowna weryfikacja liczby efektów obszarowych, do których odnoszą się efekty kierunkowe - pełne „pokrycie” przez kierunkowe efekty kształcenia wszystkich efektów kształcenia w obszarze kształcenia w zakresie nauk społecznych). Zmiany wprowadzone na podstawie konsultacji z interesariuszami wewnętrznymi – studentami oraz interesariuszami zewnętrznymi –pracodawcami);

Bieżący monitoring programu kształcenia odbywa się poprzez coroczną weryfikację sylabusów przedmiotów. W celu oceny programu kształcenia wyznaczeni do przeprowadzenia oceny członkowie KZdsJK gromadzą sylabusy (karty przedmiotów) i oceniają programy tych przedmiotów. Na podstawie opracowanych protokołów oceny programów poszczególnych przedmiotów, przygotowuje się raport okresowej oceny programu kształcenia z zaleceniami i rekomendacjami dla poprawy jakości kształcenia na kierunku studiów i przedstawia go prodziekanowi ds. studiów do 30 października danego roku. Prodziekan ds. studiów, w porozumieniu z Wydziałową Komisją ds. Studiów, przygotowuje plan działań korygujących program kształcenia, który jest przedstawiany Radzie Wydziału. Rada Wydziału opiniuje i zatwierdza plan działań korygujących i naprawczych. Szczegółowej ocenie na ocenianym kierunku poddano wszystkie przedmioty (moduły) z I, II i III roku studiów. Kierunkowy zespół ds. jakości kształcenia dokonał takiej oceny zgodnie z procedurą obowiązującą w Uczelni, przygotował raport okresowej oceny poszczególnych programów kształcenia z zaleceniami i rekomendacjami, zaś Prodziekan ds. studiów przekazał raport oceny programu kształcenia do konsultacji Wydziałowej Komisji ds. Studiów. Komisja w pełni zaakceptowała wszystkie uwagi i propozycje działań korygujących. Wprowadzono:

- zmianę sekwencji realizacji niektórych przedmiotów (przesunięto przedmiot *Rachunkowość budżetowa* po zakończeniu przedmiotów *Rachunkowość finansowa* i *Finanse publiczne*;
- korektę wszystkich sylabusów przedmiotów (dokonano zmiany kierowników przedmiotów);
- przesunięto w planie studiów z semestru III na semestr V przedmiot: *Rachunkowość budżetowa* z równoczesnym przesunięciem z semestru V na III przedmiotu *Zachowanie nabywców usług finansowych*. Zamiana przedmiotów nie wymagała korekty liczby godzin i pkt. ECTS w planie studiów.

Monitorowanie, okresowy przegląd programów kształcenia i osiągnięcia zakładanych w programie efektów kształcenia odbywa się na każdym etapie kształcenia, począwszy od zajęć dydaktycznych, poprzez praktyki zawodowe, i na procesie dyplomowania kończąc. W tym celu opracowane zostały zasady przygotowania i obrony prac dyplomowych (Regulamin studiów UP, Zasady organizacji egzaminu dyplomowego). Obowiązujące na egzaminie dyplomowym zagadnienia odpowiadają założonym efektom kształcenia.

Monitorowanie stopnia osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia jest ściśle związane z metodami i formami kształcenia. Biorąc pod uwagę doświadczenie dydaktyczne pracowników, Władze Wydziału pozostawiają swobodę wyboru tych metod i form prowadzącym zajęcia (kierownikom przedmiotów). Weryfikacja osiągnięcia założonych efektów kształcenia dla poszczególnych przedmiotów (modułów) dokonywana jest metodami określonymi w sylabusach.

Monitorowanie, okresowy przegląd programów kształcenia i osiągnięcia zakładanych pozwala na dokonanie oceny aktualności zakładanych efektów kształcenia, w tym m. in. ma ich zgodności z oczekiwaniami otoczenia społeczno-gospodarczego i rynku pracy, oceny stopnia osiągnięcia przez studentów zakładanych efektów kształcenia, oceny programu studiów, stosowanych form kształcenia i metod ich weryfikacji i oceniania, a także ocenę nakładu pracy własnej studenta, materiałów dydaktycznych oraz infrastruktury dydaktycznej. Analiza wyników egzaminów (struktura ocen), analiza odsiewu studentów, analiza oceny nauczycieli akademickich i zajęć dydaktycznych dokonywana przez studentów stanowi materiał analityczny dla władz Wydziału. Materiał ten pozwala Władzom Wydziału na podjęcie skutecznych działań o charakterze doskonalącym lub - w zależności od stwierdzonych uchybień - naprawczym.

Wydział wykorzystał informację zwrotną od absolwentów (ankiety absolwentów) oraz oczekiwania rynku pracy (konsultacje z interesariuszami zewnętrznymi – uwagi pracodawców) doskonaląc w 2013 r. program kształcenia (modyfikacja efektów kształcenia, sylwetki absolwenta, planu i programu kształcenia).

Na Wydziale Ekonomiczno-Społecznym dokonywany jest systematycznie proces monitorowania struktury ocen i na bieżąco przyczynia się do stałej poprawy jakości procesu dydaktycznego oraz weryfikacji treści i efektów kształcenia. Przeprowadzany jest on poprzez analizę ocen prac etapowych, zaliczeniowych, egzaminacyjnych w trakcie studiów, ocenę praktyk oraz ocenę procesu dyplomowania. Brane są pod uwagę mierniki ilościowe i jakościowe np. współczynniki pozytywnych zaliczeń w pierwszym terminie, struktura ocen uzyskiwanych na egzaminie dyplomowym. W przypadku znacznego odsetka ocen niedostatecznych stosuje się mierniki jakościowe np. wprowadza się dodatkowe hospitacje zajęć, rozmowy z nauczycielami akademickimi czy też weryfikuje się treści kształcenia dostosowując je do poziomu danej grupy studenckiej. Monitorowanie struktury ocen doprowadziło m.in. do wprowadzenia np. dodatkowych zajęć z *matematyki*.

Biorąc powyższe pod uwagę można stwierdzić, iż rekonstrukcja zmian doskonalących programy kształcenia odbywa się cyklicznie na wniosek zarówno interesariuszy wewnętrznych, jak i zewnętrznych. Zdecydowana większość proponowanych zmian jest uwzględniana i monitorowana, a ich efekty weryfikowane na bieżąco. Mając na uwadze powyższe prowadzone przez Władze Wydziału działania potwierdzają skuteczność Wewnętrznego Systemu Zapewniania Jakości Kształcenia.

3.2

Wydział Ekonomiczno-Społeczny, poprzez podstronę internetową Uczelni oraz profil na Facebooku, zapewnia publiczny dostęp do aktualnej, kompleksowej, zrozumiałej i zgodnej z potrzebami różnych grup odbiorców informacji o programie kształcenia i realizacji procesu kształcenia oraz przyznawanych kwalifikacjach, rekrutacji, możliwościach dalszego kształcenia i zatrudnienia absolwentów. Podjęto szereg działań poprawiających „przyjazność” stron internetowych Uczelni i Wydziału. Przewiduje się unowocześnienie szaty graficznej, polepszenie responsywności oraz funkcjonalności stron www, m.in. dostosowanie ich do potrzeb osób niewidomych i niedowidzących.

Zakres informacji przedstawianych na stronie WE-S jest dostosowana do potrzeb różnych grup odbiorców. Na wydziałowej stronie internetowej (<http://www.up.poznan.pl/wes/>) od ostatniej akredytacji wprowadzono szereg podstron, zakładek i linków przeznaczonych:

- „dla kandydatów” („zarejestruj się na wybrany kierunek”, „ulotki i informatory”, „kierunki studiów-oferta edukacyjna”, FAQ, itp.),
- „dla studentów” („komunikaty dziekanatu”, „program studiów”, „praktyki studenckie”, „prace dyplomowe”, „Erasmus”, „dokumenty”, itp.),

- „dla pracowników” („poczta”, „statut UP”, „Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego”, itp.),
- dla interesariuszy zewnętrznych, szkół partnerskich, osób zainteresowanych strukturą, działalnością oraz osiągnięciami WE-S („edukacja i nauka”, „Wydział”, „jednostki i pracownicy”).

W poszczególnych „zakładkach”, np. „program studiów”, znajdują się informacje na temat efektów kształcenia oraz planu studiów, „prace dyplomowe” - dotyczące zasad dyplomowania, terminarz dyplomowania, zalecenia uczelniane dotyczące pracy dyplomowej, wydziałowe standardy prac dyplomowych, szablon karty pracy dyplomowej, zestaw pytań obowiązujących na egzaminie dyplomowym oraz szereg załączników dotyczących wymogów formalnych i konstrukcji podstawowych elementów pracy (strona tytułowa, bibliografia, oświadczenia, itp.).

Oprócz informacji ogólnie dostępnych studenci, poprzez Wirtualny Dziekanat (WD), mają dostęp do bardziej poufnych lub wyczerpujących danych (dane objęte ochroną danych osobowych, prawem autorskim) związanych bezpośrednio z przebiegiem studiów (np. historia przebiegu studiów, oceny z egzaminów i zaliczeń przedmiotów, sylabusy, materiały dydaktyczne, itp.). Pracownicy Wydziału w WD (moduły: „funkcje wykładowcy”, „wirtualne kadry”) mogą znaleźć i tworzyć informacje nt. realizacji zajęć (pensum, protokoły egzaminacyjne i zaliczeniowe), wyników ankiet studentów, raportów ocen czy przebiegu pracy zawodowej).

Strona jest w sposób ciągły uzupełniana i aktualizowana, zaś a najnowsze informacje są dodatkowo zamieszczane w tzw. „Aktualnościach”.

Poprzez elektroniczny uczelniany system jest prowadzona rekrutacja na studia (<http://rekrutacja.puls.edu.pl/>).

Zakres i dostępność informacji o uznawaniu efektów kształcenia i kwalifikacji uzyskanych w szkolnictwie wyższym reguluje instrukcja Prorektora ds. Studiów „w sprawie zasad przenoszenia osiągnięć studenta, w tym warunków zaliczenia przedmiotu/modułu bez udziału w zajęciach”. Instrukcja jest dostępna na stronie WE-S (<http://www.up.poznan.pl/wes/?q=dokumenty>).

Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron

Wydział Ekonomiczno-Społeczny określił i wdrożył zasady (procedury) projektowania i zatwierdzania programów kształcenia. Prowadzi na kierunku *finanse i rachunkowość* monitorowanie i okresowe (roczne) przeglądy programów kształcenia z udziałem interesariuszy wewnętrznych (studentów i nauczycieli akademickich) i zewnętrznych (przedstawiciele otoczenia społeczno-gospodarczego). Systematyczna analiza tego procesu oraz systematyczna ocena osiągania przez studentów zakładanych efektów kształcenia prowadzi do doskonalenia jakości kształcenia na ocenianym kierunku, również z uwzględnieniem zapotrzebowania rynku pracy.

Wydział zapewnia również publiczny dostęp do pełnych i aktualnych informacji o programach kształcenia oraz bieżącej realizacji procesu kształcenia, tj. zakładanych efektach kształcenia, organizacji i procedurach dotyczących toku studiów dla wszystkich grup interesariuszy. Zapewnia również dostęp do warunków rekrutacji dla kandydatów na studia.

Dobre praktyki

Brak

Zalecenia

Wskazane byłoby uzupełnienie zestawu stosowanych dotychczas procedur Wewnętrznego Systemu Zapewniania Jakości Kształcenia takimi, które podejmowałyby badania skuteczności

stosowanych dotąd procedur związanych z monitorowaniem oraz okresowym przeglądem programów kształcenia.

Kryterium 4. Kadra prowadząca proces kształcenia

4.1. Liczba, dorobek naukowy/artystyczny oraz kompetencje dydaktyczne kadry

4.2. Obsada zajęć dydaktycznych

4.3. Rozwój i doskonalenie kadry

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 4

4.1.

Do minimum kadrowego ocenianego kierunku zgłoszono 5 osób z tytułami naukowymi profesora nauk ekonomicznych lub stopniami naukowymi doktora habilitowanego nauk ekonomicznych w dyscyplinie ekonomia oraz 11 doktorów, w tym 2 doktorów nauk rolniczych, leśnych i weterynaryjnych w dyscyplinie agronomia i 9 doktorów nauk ekonomicznych w dyscyplinie ekonomia. W grupie profesorów i doktorów habilitowanych 1 osoba ma dorobek naukowy z ekonomii, 2 z finansów i 2 łączą dorobek z ekonomii oraz finansów. Wśród doktorów 9 ma dorobek naukowy z finansów (w tym doktorzy nauk rolniczych), a 2 łączy dorobek naukowy z ekonomii oraz finansów. Wszyscy mogą być zaliczeni do minimum kadrowego, zatem **wymóg minimum kadrowego jest spełniony.**

Oprócz osób zaliczonych do minimum kadrowego zajęcia na ocenianym kierunku prowadzi:

- 7 profesorów lub doktorów habilitowanych ekonomii,
- dr hab. nauk ekonomicznych w dyscyplinie towaroznawstwo,
- dr hab. nauk leśnych w dyscyplinie drzewiarstwo, (lecz z dorobkiem publikacyjnym z finansów),
- 16 doktorów nauk ekonomicznych z dorobkiem z ekonomii, rzadziej z finansów, a w 2 przypadkach z nauk o zarządzaniu,
- 21 doktorów nauk rolniczych, leśnych i weterynaryjnych - wszyscy z dorobkiem naukowym z ekonomii lub finansów,
- 4 doktorów prawa, w tym 2 z publikacjami naukowymi z nauk o zarządzaniu i finansów,
- 2 doktorów nauk społecznych w dyscyplinach pedagogika i psychologia,
- 7 magistrów, w tym 5 ekonomistów, informatyk, prawnik, każdy z nich ma już publikacje naukowe.

Wszyscy nauczyciele akademicy mają wystarczające doświadczenie dydaktyczne.

W sumie jest to liczny i wystarczająco różnorodny pod względem kwalifikacji zespół nauczycieli akademickich, który umożliwia poprawną realizację efektów kształcenia i treści programowych.

4.2.

Znaczna większość zajęć dydaktycznych jest prowadzona przez osoby o odpowiednich kwalifikacjach, w tym o dorobku naukowym zgodnym z treściami programowymi prowadzonych zajęć. Kilka odstępstw od tej reguły jednak stwierdzono, choć nie są to odstępstwa od zasad prawnych, lecz od obyczajów akademickich. Jest to wykład z rachunkowości prowadzony przez profesora nauk ekonomicznych, który nie przedstawił publikacji naukowych dotyczących rachunkowości, a specjalizuje się w problematyce rynków finansowych i towarowych oraz ryzyka finansowego. Podobnie jest z obsadą wykładów z

współczesnych systemów pieniężnych, ekonometrii, technologii informacyjnych, finansów. Wykłady te prowadzą doktorzy nauk ekonomicznych lub (finanse) doktor nauk rolniczych w zakresie agronomii z dorobkiem naukowym z ekonomii i finansów, ale niedostatecznie powiązanych z treściami tych zajęć.

4.3.

W polityce kadrowej preferuje się kształcenie kadr we własnym zakresie, a tylko w szczególnych przypadkach pozyskiwanie ich z zewnątrz. To wywołuje pewne podobieństwo specjalizacji naukowej dość licznych grup nauczycieli akademickich, a zatem niedoskonałą różnorodność kwalifikacji na tle różnorodności efektów kształcenia i treści programowych. Dotyczy to na przykład specjalizacji w problemach finansów samorządowych, rynku rolnego i ekonomiki rolnictwa, rynku kapitałowego i pieniężnego, polityki rolnej UE, finansów i rachunkowości przedsiębiorstw (zwłaszcza przemysłu spożywczego) i gospodarstw rolnych. Z tej specjalizacji mogą wynikać sygnalizowane powyżej nieprawidłowości obsady zajęć. Rozwój kadr jest jednak dość intensywny i należyte wspomagany. Nauczyciele akademicy podlegają ocenom okresowym ze względu na osiągnięcia naukowe, dydaktyczne, organizacyjne, a także z zakresu kształcenia kadr akademickich. Jest to poprawny tryb i zakres oceny.

Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron

Mocną stroną jest liczny zespół nauczycieli akademickich o dostatecznie różnorodnych kwalifikacjach, a także minimum kadrowe liczniejsze niż się tego wymaga. Słabszą stroną jest traktowanie, co najmniej niektórych nauczycieli akademickich, jako bardziej uniwersalnych niżby to wynikało z profili ich badań naukowych i powierzanie im zajęć dydaktycznych nie zawsze zgodnych z takim profilem. Jest to związane z niedoskonałością polityki kadrowej polegającą na nadmiernej autarkii i specjalizacji naukowej zespołu.

Dobre praktyki

Brak

Zalecenia

Należy konsekwentnie przestrzegać zasady powierzania zajęć, a zwłaszcza wykładów, osobom, które prowadzą badania naukowe powiązane z treściami tych zajęć i mogące te treści wzbogacać, aktualizować czy inaczej wspierać.

Kryterium 5. Współpraca z otoczeniem społeczno-gospodarczym w procesie kształcenia

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 5

Wydział Ekonomiczno-Społeczny UPP współpracuje z podmiotami otoczenia społeczno-gospodarczego już od roku 2012. Z dokumentacji udostępnionej przez Władze Wydziału wynika, że w poprzedniej kadencji z Wydziałem Ekonomiczno-Społecznym współpracowało 18 Interesariuszy Zewnętrznych. Były to takie instytucje jak: RSP "Zdrowie" w Izdebnie i RSP w Lubosinie, OT ARR w Poznaniu, Departament Programów Rozwoju Obszarów Wiejskich Urzędu Marszałkowskiego Województwa Wielkopolskiego, Wielkopolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Poznaniu, OR ARiMR w Poznaniu, Stowarzyszenie Absolwentów UPP, "Przedsiębiorstwo Rolne Maćkowiak i Wspólnicy" Sp. z o.o. Sokolniki Wielkie, Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie Oddział w Poznaniu, PriceWaterhouseCooper w Poznaniu, Concordia Ubezpieczenia Polska, NBP Oddział Okręgowy w Poznaniu, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Poznaniu, Wydział Polityki Społecznej Wielkopolskiego

Urzędu Wojewódzkiego w Poznaniu, Wojewódzki Urząd Pracy w Poznaniu, Centrum Integracji Społecznej Piątkowo przy Stowarzyszeniu ETAP, OR ARiMR w Poznaniu, Departament Edukacji i Nauki Urzędu Marszałkowskiego Województwa Wielkopolskiego w Poznaniu, Zespół Szkół z Oddziałami Sportowymi nr 1 w Poznaniu, Zespół Szkół im. A. Mickiewicza w Objezierzu.

W okresie obecnej kadencji Władz Wydziału tę listę uzupełniły takie podmioty otoczenia społeczno-gospodarczego jak: Biuro Rachunkowe AGUS Poznań, Departament Rolnictwa i Rozwoju Wsi Urzędu Marszałkowskiego Województwa Wielkopolskiego w Poznaniu, Wielkopolska Agencja Zarządzania Energią Sp. z o.o., DANKO Hodowla Roślin Sp. z o.o., Polskie Wydawnictwo Rolnicze Sp. z o.o., Wielkopolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Poznaniu, Pudliszki Sp. z o.o..

Działania podejmowane przez przedstawicieli tych interesariuszy zewnętrznych są określone przez przyjęty 14 maja 2013 roku „Regulamin współpracy z Interesariuszami Zewnętrznymi Wydziału Ekonomiczno-Społecznego Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu”. Określa on nie tylko zasady ogólne, formy współpracy, strukturę wewnętrzną porządkująca pracę przedstawicieli podmiotów otoczenia społeczno-gospodarczego w tym udział interesariuszy zewnętrznych w pracach zespołów wydziałowych, ale także wzajemne zobowiązania Wydziału i interesariuszy zewnętrznych.

Analiza treści tego Regulaminu, ale także przedłożonych Zespołowi Oceniającemu dokumentacji, które potwierdzały prowadzone w tym zakresie działania, pozwala na stwierdzenie, że można je uznać za prowadzone w sposób kompleksowy i systematyczny.

Dzięki współpracy z interesariuszami zewnętrznymi studenci Wydziału Ekonomiczno-Społecznego zdobywają szersze kompetencje i umiejętności, realizując praktyki zawodowe w wybranych podmiotach i uczestnicząc w wyjazdach studyjnych do wybranych instytucji krajowych i zagranicznych (m.in. do Urzędu Marszałkowskiego w Poznaniu, Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, Agencji Rynku Rolnego, Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Ministerstwa Rozwoju, a z instytucji Unii Europejskiej do: Dyrekcji Generalnej ds. Rolnictwa i Rozwoju Obszarów Wiejskich Komisji Europejskiej (DG AGRI KE), Wydziału Rolnictwa i Rybołówstwa Stałego Przedstawicielstwa RP przy UE, Biura Informacyjnego Województwa Wielkopolskiego w Brukseli czy Komisji Rolnictwa i Rozwoju Wsi (AGRI)). Dobrą praktyką są również wykłady prowadzone przez znanych praktyków tzw. „*ludzi sukcesu*” (np. wykład eksperta Głównego Punktu Informacyjnego Funduszy Europejskich Urzędu Marszałkowskiego Województwa Wielkopolskiego nt.: „*Źródła informacji o Funduszach Europejskich oraz wsparcie dla przedsiębiorstw ze środków Unii Europejskiej*”).

Szeroka współpraca w interesariuszami zewnętrznymi umożliwia studentom odbywanie staży, praktyk oraz realizację prac licencjackich w przedsiębiorstwach i instytucjach, które są interesariuszami WE-S, a szczególnie w kontekście realizacji Programu Rozwoju Kompetencji dla studentów UP pt. „*Studiujesz – praktykuj*”. Wcześniejszy projekt Uczelnia pt. „*Wiedza, praktyka, sukces*”, zapewnił im specjalistyczne warsztaty i kursy zawodowe, szkolenia zawodowe, wyjazdy studyjne, a także staże zawodowe.

Dokonując syntetycznej analizy i oceny przedsięwzięć podejmowanych przez przedstawicieli wskazanych wyżej podmiotów otoczenia społeczno gospodarczego należy stwierdzić, że dotyczyły one określania i weryfikacji efektów kształcenia w całym procesie kształcenia. Koncentrowały się zarówno realizacji procesu kształcenia w poszczególnych jego fazach jak i na jego zakończenie (dyplomowanie). Zidentyfikowano szereg form takiej współpracy (od współpracy w zakresie działalności naukowej, dydaktycznej i promocyjnej, wspólnego wprowadzania działań konsultacyjnych dotyczących wspierania procesu dydaktycznego i działalności kół naukowych oraz organizacji praktyk studenckich, po opracowywanie nowych programów kształcenia, rozwiązań metodycznych oraz projektów dotyczących kształcenia).

Przedstawione wyżej działania wpływają na doskonalenie programu kształcenia na kierunku FiR oraz osiąganie przez studentów zakładanych efektów kształcenia. Skutki tych przedsięwzięć są widoczne i odpowiadają standardom przyjętym przy ocenie jakości kształcenia i udziale w tych działaniach interesariuszy zewnętrznych.

Należy także odnotować, na co zwracali uwagę członkowie kierownictwa Wydziału, że istotne informacje dotyczące analizy, oceny i doskonalenia koncepcji kształcenia na kierunku *finanse i rachunkowość*, szczególnie te, które dotyczą umiejętności praktycznych studentów były pozyskiwane poprzez nieformalne kontakty nauczycieli akademickich z interesariuszami zewnętrznymi.

ZO spotkał się także z przedstawicielami pracodawców. Na podstawie informacji pozyskanych w jego toku można stwierdzić, że współpraca przynosi korzyści zarówno Wydziałowi, szczególnie jego studentom Uczelni, jak i podmiotem z nim współpracującym. Władze Szkoły jak i pracodawcy wskazywali na bardzo dobrą komunikację pomiędzy obiema stronami. Potwierdzili duży, jeszcze nie do końca wykorzystywany w praktyce, potencjał takiej współpracy.

Podsumowując można stwierdzić, że współpraca z interesariuszami zewnętrznymi ma wieloaspektowy charakter, jest sformalizowana, przynosi obopólną korzyść i dobrze rokuje na przyszłość. Niesie w sobie duży jeszcze nie do końca wykorzystany potencjał.

Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron

Wydział Nauk Ekonomiczno-Społeczny UPP w Poznaniu prowadzący oceniany kierunek studiów w szerokim zakresie prowadzi współpracę z podmiotami otoczenia społeczno – gospodarczego. Pracodawcy współdziałają z Władzami Wydziału w zakresie określania i weryfikacji efektów kształcenia w całym procesie kształcenia. Zidentyfikowano szereg form takiej współpracy (od współpracy w zakresie działalności naukowej, dydaktycznej i promocyjnej, wspólnego wprowadzania działań konsultacyjnych dotyczących wspierania procesu dydaktycznego i działalności kół naukowych oraz organizacji praktyk studenckich, po opracowywanie nowych programów kształcenia, rozwiązań metodycznych oraz projektów dotyczących kształcenia). Współpraca z interesariuszami zewnętrznymi ma wieloaspektowy charakter, jest sformalizowana, przynosi obopólną korzyść i dobrze rokuje na przyszłość. Niesie w sobie duży jeszcze nie do końca wykorzystany potencjał.

Dobre praktyki

Brak

Zalecenia

Brak

Kryterium 6. Umiejdzynarodowienie procesu kształcenia

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 6

Międzynarodowa współpraca naukowa i dydaktyczna jest znacząca i w miarę systematycznie się rozwija. W latach 2012-2016 miało miejsce od 24 do 75 rocznie wyjazdów zagranicznych nauczycieli akademickich związanych z ocenianym kierunkiem w celach naukowych lub dydaktycznych (najwięcej w roku 2015). Dominowały wyjazdy na konferencje naukowe, dużo też było wyjazdów na zajęcia dydaktyczne, dość dużo w celu organizacji współpracy naukowej. Odwiedzano wiele krajów Europy, ale także USA, Izrael, Indie, Chiny, Kanadę,

Brazylię, Tajlandię, Koreę Pd., Kostarykę. Wyjazdów było więcej niż osób w nich uczestniczących, bo niektórzy wyjeżdżali wielokrotnie.

W podobnym okresie Wydział odwiedziło 40 pracowników nauki z 15 krajów, najwięcej z Niemiec, Turcji i Włoch. Najczęściej było to związane z organizacją wspólnych badań naukowych, wygłaszaniem wykładów, ale także z udziałem w seminariach czy pracą na dysertacją doktorską. Większość tematów wiąże się z gospodarką rolną, ale niektóre jednoznacznie nawiązują do finansów.

Ta w miarę rozbudowana współpraca skutkuje dość dużym udziałem publikacji w języku angielskim w dorobku nauczycieli akademickich związanych z ocenianym kierunkiem.

Liczba studentów uczestniczących w mobilności zagranicznej lub krajowej jest niewspółmierna w stosunku do wielkości i potencjału Wydziału. Jednostka uczestniczy w programie Erasmus+. Od roku 2012 wyjechało na stypendia zagraniczne mniej niż 10 studentów łącznie, to bardzo niewielka liczba, nawet w porównaniu do innych kierunków na Wydziale.

Zdecydowanie więcej jest studentów przyjeżdżających niż wyjeżdżających. Wydział stwarza możliwości dla miejscowych studentów do uczestniczenia w zajęciach prowadzonych w języku obcym, poprzez proponowaną studentom ofertę dydaktyczną przedmiotów w języku angielskim w ramach programu Erasmus.

W opinii studentów barier, które powodują brak wyjazdów jest dość wiele. Wśród nich wymieniają sytuację materialną studentów. Studenci identyfikują także problemy po stronie Wydziału. Do takich zaliczają brak wypracowanych procedur dotyczących uznawalności przedmiotów oraz, ich zadaniem, niewystarczający poziom nauczania języków obcych na Wydziale. Studenci znacznie lepiej oceniają lektoryaty uczelniane niż wydziałowe. W ocenie Zespołu Oceniającego te problemy powinien być przedmiotem szerszej analizy i oceny.

Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron

Mocna strona to znacząca liczba kontaktów zagranicznych związanych z organizacją wspólnych badań i znaczny udział publikacji w języku angielskim. Słaba strona to nieliczne wyjazdy zagraniczne osób z minimum kadrowego kierunku.

Do słabych stron w opinii studentów należy brak wypracowanych procedur dotyczących uznawalności przedmiotów oraz, ich zadaniem, niewystarczający poziom nauczania języków obcych na Wydziale.

Dobre praktyki

Brak

Zalecenia

Zaleca się zwiększenie mobilności studentów w ramach programu Erasmus + a zwłaszcza analizę i ocenę procedur dotyczących uznawalności przedmiotów oraz niewystarczającego poziomu nauczania języków obcych na Wydziale w celu zaproponowania i wdrożenia skutecznych rozwiązań w tym zakresie.

Kryterium 7. Infrastruktura wykorzystywana w procesie kształcenia

7.1. Infrastruktura dydaktyczna i naukowa

7.2. Zasoby biblioteczne, informacyjne oraz edukacyjne

7.3. Rozwój i doskonalenie infrastruktury

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 7

7.1.

Zajęcia dydaktyczne na ocenianym kierunku odbywają się w głównym budynku Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu. Jest to obiekt duży i dobrze utrzymany oraz dostosowany do potrzeb kierunku.

Formalnie kierunek może korzystać z różnych pomieszczeń Uniwersytetu, bez ograniczeń innych niż specjalizacja niektórych laboratoriów, ale najczęściej wykorzystywane są 4 sale wykładowe, kilkanaście sal ćwiczeniowych i 2 pracownie komputerowe (21 i 19 stanowisk) z dobrym wyposażeniem. W odwiedzanych salach były rzutniki multimedialne, a na zajęciach je wykorzystywano. W wielu były też tablice interaktywne i urządzenia nagłośniające. Sprzęt komputerowy w pracowniach można ocenić, jako nie najnowszy, ale użyteczny, jest oczywiście połączony z Internetem. Oprócz oprogramowania typu office, w tym często dydaktycznie wykorzystywanego Excel (np. do analizy finansowej), do zajęć z kilku przedmiotów związanych z rachunkowością służą pakiety finansowo-księgowo Symfonia w kilku wersjach, a obecnie trwają przygotowania do wykorzystania dydaktycznego Comarch Optima. Do zajęć ze statystyki, ekonometrii i pokrewnych służą pakiety Gretl i R. Poza zajęciami studenci mają dostęp do 3 pracowni komputerowych (po 10 do 13 komputerów). W budynku jest sieć bezprzewodowa, ale w czasie wizytacji nie działała sprawnie w miejscu pracy zespołu oceniającego.

Budynek i jego wyposażenie stwarza dobre warunki do pracy naukowej i dydaktycznej.

W opinii studentów sale zajęciowe są przestronne, mieszczą głównie niewielkie grupy studentów. Jednakże wiele pomieszczeń dydaktycznych od dawna nie była remontowana.

Budynek Wydziału posiada jedynie podstawowe ułatwienia dla osób niepełnosprawnych, m.in: windę, lecz także progi, które utrudniają poruszanie się osobom z niepełnosprawnościami.

7.2.

Biblioteka Uczelni mieści się w innym budynku. Odległość nie jest jednak tak duża, by w znaczącym stopniu utrudniało to korzystanie. Jej zbiory to około 712 tys. woluminów książek i czasopism, 555 bieżących tytułów czasopism, w tym 93 zagraniczne. W czytelnich jest 125 miejsc i 12 stanowisk komputerowych. Jest dostęp do licznych baz elektronicznych, także z komputerów pracujących poza biblioteką. Obiekt jest stary, lecz dobrze zorganizowany. Biblioteka jest uczestnikiem porozumienia (fundacji) 11 bibliotek naukowych na terenie Poznania, które wybitnie ułatwia dostęp do ich zasobów. Karta biblioteczna jednej z tych bibliotek pozwala korzystać z każdej. W samej bibliotece Uniwersytetu przyrodniczego zbiory bezpośrednio dotyczące finansów i rachunkowości są jednak skromne, lecz podręczniki zalecane w sylabusach są dostępne, co potwierdzają także opinie studentów przedstawione na spotkaniu. Niewiele jest natomiast literatury wykorzystywanej w badaniach naukowych czy choćby przy pracach dyplomowych. Z pewnością w takich przypadkach konieczne jest korzystanie z zasobów innych bibliotek wspomnianego porozumienia.

Godziny otwarcia biblioteki są dostosowane do potrzeb studentów. Biblioteka zapewnia także dostęp do takich zbiorów elektronicznych jak Wirtualna Biblioteka Nauki.

7.3.

Potrzeby dotyczące infrastruktury dydaktycznej i naukowej oraz systemu zbiorów biblioteki są systematycznie monitorowane w ramach Systemu Zapewnienia Jakości Kształcenia. Na podstawie sygnałów pochodzących z tego monitorowania potrzeb, w tym opinii studentów i pracowników, Wydział systematycznie doskonali swą bazę. Dotyczy to np. modernizacji pracowni komputerowych, zakupu oprogramowania i książek do biblioteki. To pozwala

utrzymać właściwy standard. Zapowiada się radykalne rozwiązanie problemu biblioteki, lecz plany nie są sprecyzowane. Prawdopodobnie zostanie zbudowana nowa biblioteka w miejscu znacznie bliższym siedzibie Wydziału.

Wydział nie planuje rozwoju infrastruktury istotnej z punktu widzenia studentów, a ZO PKA podziela pogląd, że nie jest to konieczne.

Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron

Budynek i jego wyposażenie stwarza dobre warunki do pracy naukowej i dydaktycznej. Są w nim podstawowe ułatwienia dla osób niepełnosprawnych (zwłaszcza winda), lecz są także progi, które utrudniają poruszanie się osobom z niepełnosprawnościami.

Biblioteka Uczelni mieści się w innym budynku. Jest to obiekt stary, lecz dobrze zorganizowany. W samej bibliotece Uniwersytetu przyrodniczego zbiory bezpośrednio dotyczące finansów i rachunkowości są jednak skromne. Obejmują podstawowe podręczniki.

Dobre praktyki

Brak

Zalecenia

Konieczne jest podjęcie działań zmierzających do uzupełnienia księgozbioru dotyczącego finansów i rachunkowości i zapewnienia studentom dostępu nie tylko do piśmiennictwa zalecanego w sylabusach przedmiotów, lecz także do literatury naukowej przydatnej zwłaszcza na etapie prac dyplomowych.

Należy rozwiązać problem progów architektonicznych, stanowiących utrudnienie dla osób niepełnosprawnych.

Kryterium 8. Opieka nad studentami oraz wsparcie w procesie uczenia się i osiągnięcia efektów kształcenia

8.1. Skuteczność systemu opieki i wspierania oraz motywowania studentów do osiągnięcia efektów kształcenia

8.2. Rozwój i doskonalenie systemu wspierania oraz motywowania studentów

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 8

8.1.

Studenci na podstawie regulaminu studiów mają możliwość realizacji indywidualnego programu studiów, pozwalającego na indywidualny sposób realizacji przedmiotów. W opinii studentów materiały, jakie otrzymują od wykładowców oraz wyposażenie biblioteki wydziałowej oraz uczelnianej są wystarczające do osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia.

Na kierunku działają koła naukowe. W ocenie przedstawicieli studenckiego ruchu naukowego, wyrażonej na spotkaniu z Zespołem Oceniającym, jednostka docenia studentów zaangażowanych w ruch naukowy, wspiera ich także w rozwoju poprzez dofinansowanie publikacji, wyjazdów na konferencje oraz organizacji konferencji naukowych. Studenci deklarowali, że pomimo wprowadzenia treści związanych z problematyką badań naukowych na niektórych przedmiotach, po ukończeniu procesu kształcenia nie są przygotowani do prowadzenia badań naukowych.

Na Wydziale studenci mają możliwość ubiegania się o wszystkie świadczenia przewidziane przez ustawę Prawo o szkolnictwie wyższym. Studenci podczas spotkania z Zespołem Oceniającym pozytywnie ocenili proces przyznawania pomocy materialnej.

Komisje stypendialne składają się przedstawiciele studentów delegowanych przez samorząd studentów, dotyczy to zarówno komisji stypendialnej, jak również odwoławczej komisji stypendialnej, których skład jest zgodny z art. 177 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym. Regulamin ustalania wysokości, przyznawania i wypłacania świadczeń pomocy materialnej dla studentów został ustalony z samorządem studentów.

Uczelniane Biuro Karier funkcjonuje efektywnie, posiada ofertę doradztwa zawodowego oraz organizuje spotkania ze studentami dotyczące ofert na rynku pracy. Biuro prowadzi również serwis z ofertami, dostępnymi dla wszystkich studentów uczelni, nie pośredniczy jednak w kontaktach Wydziału z otoczeniem gospodarczo-społecznym. Ciekawa jest oferta Biura dotycząca doradztwa zawodowego oraz badania kompetencji studentów, wśród oferty warsztatów są min: Pomoc w przygotowaniu do rozmów kwalifikacyjnych, Mentoring zawodowy, Biznesplan - pomoc w stworzeniu czy Warsztaty rozwojowe. Informacja o działalności Biura odbywa się min na wykładach, portalu Facebook, czy poprzez targi pracy lub Dni Biura karier na wydziałach, mimo to studenci Wydziału nie mają większej wiedzy na temat działalności Biura Karier.

W uczelni powołany jest koordynator ds. osób z niepełnosprawnościami. Wsparcie dla studentów z niepełnosprawnościami jest niewielkie. Jednostka nie wdrożyła programu asystenckiego. Nie posiada także infrastruktury przeznaczonej dla osób niepełnosprawnych, a także procedur postępowania w przypadku pojawienia się studentów z niepełnosprawnościami. Jednostka nie posiada także procedur wsparcia dydaktycznego i naukowego osób z niepełnosprawnościami. Budynek Wydziału nie posiada zbyt wiele ułatwień dla osób niepełnosprawnych, ale działa w nim winda. Ogólnie uczelnia nie zapewnia wystarczającej infrastruktury studentom niepełnosprawnym, co wpływa na niemożność pełnego uczestniczenia w procesie kształcenia studentów z niepełnosprawnościami.

Na Wydziale istnieje samorząd studencki. W opinii studentów samorząd dobrze reprezentuje ich interesy, działa na rzecz integracji studentów. Samorząd działa zgodnie z własnym regulaminem samorządu oraz wypełnia swoje zadania w dziedzinie dydaktyki, jest również obecny we wszystkich ciałach wydziałowych zajmujących się jakością kształcenia oraz pomocą materialną.

8.2.

Jedną z ról samorządu studenckiego jest informowanie studentów o możliwość wsparcia dydaktycznego, naukowego, administracyjnego etc. W opinii studentów samorząd dobrze wypełnia tę rolę i dzięki jego działalności są świadomi kwestii dydaktycznych mających miejsce w uczelni.

Studenci mają bieżący, dobry kontakt z władzami dziekańskimi. Także wdrożenie instytucji opiekuna roku sprawiło, że pośredniczy on i stara rozwiązywać bieżące problemy studentów z danego roku. Wedle studentów instytucja ta działa dość efektywnie. Wiele informacji dotyczących wsparcia studentów dostępnych jest na stronie Wydziału lub uczelni.

W opinii studentów obecnych na spotkaniu z Zespołem Oceniającym, oferowane im wsparcie administracyjne jest zadowalające. Studenci uważają, że osoby zajmujące się obsługą administracyjną studiów są przyjazne i kompetentne, a także, iż obsługa administracyjna odbywa się w dogodnych dla studentów godzinach, w tym w godzinach dostosowanych do potrzeb studentów niestacjonarnych.

Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron

Wsparcie dydaktyczne studentów działa sprawnie i motywująco, nauczyciele akademicy są dla studentów dostępni i skutecznie realizują przygotowany przez jednostkę program kształcenia. Wydziałowi brak rozwiązań dotyczących wsparcia studentów niepełnosprawnych.

Studenci deklarują odpowiednie warunki kształcenia. Informowanie o kwestiach wsparcia jest w opinii studentów wystarczające, a ich kontakt z władzami dziekańskimi przyjazny i bieżący.

Mocne strony:

Wsparcie w kształceniu, kontakt z nauczycielami akademickimi, atrakcyjność programu studiów.

Słabe strony:

Brak odpowiedniego wsparcia osób niepełnosprawnych,

Dobre praktyki

Wdrożenie efektywnie działającej instytucji opiekuna roku.

Zalecenia

Jednostka powinna wprowadzić procedury odnoszące się do potrzeb osób niepełnosprawnych, dokonać przeglądu infrastruktury pod tym kątem.

Uczelnia powinna rozważyć możliwość wprowadzenia odpowiednich ułatwień dla studentów z niepełnosprawnościami, takich jak wypożyczalnia sprzętów, asystenci (pomagający w poruszaniu się po uczelni) czy specjalistyczne oprzyrządowanie sal dydaktycznych.

5. Ocena dostosowania się jednostki do zaleceń z ostatniej oceny PKA, w odniesieniu do wyników bieżącej oceny

Zalecenie	Charakterystyka działań doskonalących oraz ocena ich skuteczności
1. Powołanie organu skupiającego pracodawców, potwierdzającego ich udział przy opracowywaniu planów i programów studiów	1. Wprowadzono Regulamin współpracy z interesariuszami zewnętrznymi Wydziału
2. Uzupelnienie uchwały rekrutacyjnej o warunki przejść na studia obcokrajowców	2. Uzupelniono uchwałę rekrutacyjną o warunki przejść na studia obcokrajowców
3. Prowadzenie badań w zakresie zapotrzebowania rynku pracy na absolwentów kierunku	3. Wprowadzono badanie w zakresie zapotrzebowania rynku pracy na absolwentów kierunku
4. Dokonanie korekty w organizacji zajęć dydaktycznych do wyboru oraz ich odpowiednio wczesne zamieszczeni na stronie internetowej	4. Wprowadzono korekty w organizacji zajęć dydaktycznych do wyboru
5. Skorygowanie systemu punktów ECTS (nakład pracy studenta)	5. Skorygowano system punktów ECTS z uwzględnieniem nakładu pracy studenta
6. Zwiększenie liczby godzin praktyk zawodowych oraz przypisami tym praktykom punktów ECTS	6. Zwiększono wymiar praktyk zawodowych do 4 tygodni oraz przypisano tym praktykom 7 punktów ECTS
7. Dokonanie zmiany w obsadzie seminariów dyplomowych tak, aby je prowadzili promotorzy prac dyplomowych	7. Dokonano zmiany w obsadzie seminariów dyplomowych
8. Dokonanie korekty w sylabusach w tym np. zamieszczenie w nich treści kształcenia, jakie student będzie nabywał w czasie studiów, metod ich realizacji oraz metod	8. Dokonano korekty wszystkich sylabusów

